



REPUBLIKA HRVATSKA
DRŽAVNI INSPEKTORAT

Klasa:023-01/03-01/76
Ur.broj:556-01-03-02
Zagreb, 17. svibnja 2004. godine

**IZVJEŠĆE O RADU
DRŽAVNOG INSPEKTORATA REPUBLIKE HRVATSKE
ZA 2003. GODINU**

Zagreb, svibanj 2004. god

Uvod

U izvješću o radu Državnog inspektorata za 2003. godine daje se prikaz ustrojstva, nadležnosti i učinkovitosti ustrojstvenih jedinica, uz brojčane pokazatelje o izvršenim nadzorima, kontrolama primjene propisa, utvrđenim povredama propisa i poduzetim mjerama te s isticanjem najkarakterističnijih pojava kršenja propisa i problema u pojedinim područjima nadzora, i suradnje s drugim tijelima i dr.

I. Ustrojstvo i kadrovi

Državni inspektorat osnovan je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i državnih upravnih organizacija, kao središnje tijelo državne uprave sa zadaćom obavljanja inspeksijskog nadzora u određenim upravnim područjima. Unutarnje ustrojstvo Državnog inspektorata uređeno je Uredbom o unutarnjem ustrojstvom Državnog inspektorata koju je donijela Vlada Republike Hrvatske, a Pravilnik o unutarnjem redu donio je glavni inspektor.

Državni inspektorat utemeljen je sa zadaćom obavljanja inspeksijskog nadzora u određenim upravnim područjima: trgovina i obrt, rad i zaštita na radu, elektroenergetika, rudarstvo, posude pod tlakom, stočarstvo, ribarstvo, vinarstvo, šumarstvo i lovstvo te ugostiteljstvo i turizam.

Inspeksijski nadzor iz djelokruga rada Državnog inspektorata obavljaju u prvom stupnju gospodarski inspektori, inspektori rada i zaštite na radu, elektroenergetski inspektori, rudarski inspektori i inspektori posuda pod tlakom raspoređeni u pet područnih jedinica sa sjedištem u Rijeci, Splitu, Osijeku, Varaždinu i Zagrebu, te u 42 ispostave.

Na dan 31. prosinca 2003. godine ukupno je u Državnom inspektoratu bilo 902 zaposlenika.

Radom Državnog inspektorata upravlja glavni inspektor imenovan od Vlade Republike Hrvatske kojoj je za svoj rad izravno odgovoran.

Brojčani pokazatelji državnih službenika i namještenika Državnog inspektorata na dan 31. prosinca 2003. godine u nastavku:

Zaposleni u odnosu na godine radnog staža

Opis	Broj zaposlenih	Struktura u %
0-5 godina	63	6,98
6-10 godina	95	10,53
11-15 godina	114	12,63
16-20 godina	164	18,18
21-25 godina	161	17,85
26-30 godina	145	16,08
31-35 godina	98	10,86
35 i više	62	6,87
Ukupno	902	100,00

Zaposleni u odnosu na stručnu spremu

Stručna sprema	Broj zaposlenih	Struktura u %
VSS	643	71,29
VŠ	121	13,41
SSS	118	13,08
VKV	3	0,33
KV	5	0,55
NSS I PKV	10	1,11
NKV	2	0,22
Ukupno	902	100,00

Zaposleni u odnosu na spol

Opis	Broj zaposlenih	Struktura u %
Muški	485	53,77
Ženski	417	46,23
Ukupno	902	100,00

Službenici s obzirom na položeni stručni ispit

Opis	Broj službenika	Struktura u %
Položen stručni ispit	820	93,29
S obvezom polaganja stručnog ispita	59	6,71
Ukupno	879	100,00

Broj inspektora na dan 31.12.2003.

Naziv radnog mjesta	Prema Pravilniku*	Broj zaposlenih
viši gospodarski u području poljoprivrede i šumarstva	26	19
gospodarski u području poljoprivrede i šumarstva	47	39
viši gospodarski u području prometa robe i usluga	80	76
gospodarski u području prometa robe i usluga	304	296
gospodarski inspektor III vrste	40	37
viši inspektor rada (radni odnosi)	16	12
inspektor rada (radni odnosi)	80	76
viši inspektor rada (zaštite na radu)	15	12
inspektor rada (zaštite na radu)	78	68
viši elektroenergetski inspektori	7	7
elektroenergetski inspektori	3	2
rudarski inspektori	7	7
viši rudarski inspektori	3	2
viši inspektori posuda pod tlakom	8	7
inspektori posuda pod tlakom	5	6
Ukupno	719	666

* Pravilnik o unutarnjem redu Državnog inspektorata

Unutarnje ustrojstvo Državnog inspektorata (kroz službe, odjele, područne jedinice, odsjeke i ispostave) postavljeno je tako da inspektorima jamči samostalno postupanje u obavljanju inspeksijskih poslova. Samostalno postupanje inspektora u pojedinačnim slučajevima u cijelosti je usklađeno i koordinirano, a unutarnja komunikacijska mreža uvjetovana je strukturom upravne organizacije.

II. Analiza rezultata rada

Na poslovima inspeksijskog nadzora iz djelokruga rada Državnog inspektorata tijekom 2003. godine radili su inspektori koji su prema Zakonu o Državnom inspektoratu navedeni kao gospodarski inspektori, inspektori rada, inspektori zaštite na radu, elektroenergetski inspektori, rudarski inspektori i inspektori posuda pod tlakom.

Inspektori Državnog inspektorata su tijekom 2003. godine obavili ukupno 570 667 inspeksijskih nadzora - primjene propisa.

Temeljem utvrđenih povreda propisa poduzete su slijedeće mjere:

- podnijeto je 44.276 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka,
- podnijeto je 138 prijava za kazneno djelo,
- naplaćeno je 5.618 kazni na licu mjesta,
- donijeto je 20.267 upravnih rješenja,
- predloženo je oduzimanje protupravno stečene imovinske koristi u iznosu od 77, 553.339,97 kuna,
- privremeno je oduzeto robe u vrijednosti od 1 260.908,88 kuna.

U nastavku teksta daje se pregled obavljenih poslova po vrstama inspeksijskog nadzora.

1. Gospodarski inspektori

Sukladno utvrđenom djelokrugu rada gospodarski inspektori su u 2004. godini obavili nadzor u području trgovine, obrta, šumarstva, lovstva, slatkovodnog i morskog ribarstva, vinarstva, te ugostiteljstva i turizma. Obavljeno je ukupno 538.077 kontrola primjene propisa.

Temeljem utvrđenih povreda propisa poduzete su slijedeće mjere:

- podnijeto je 36.230 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka,
- podnijeto je 9 prijava za kazneno djelo,
- naplaćeno je 5.433 kazni na mjestu događanja u iznosu od 3.331.379,19 kuna,
- donijeto je 8.518 upravnih rješenja,
- izvan prometa stavljeno je robe u vrijednosti od 45.911.377,77 kuna,
- predloženo je oduzimanje protupravno stečene imovinske koristi u iznosu od 4.320.708,97 kuna,
- privremeno je oduzeto robe u vrijednosti od 1 260.908,88 kuna.

U nastavku teksta daje se pregled obavljenih poslova prema vrstama inspeksijskog nadzora gospodarskih inspektora.

1.1. U području Zakona o trgovačkim društvima

- obavljeno je 18.401 kontrola primjene propisa u trgovačkim društvima,
- utvrđeno je 1.218 nepravilnosti zbog čega je prekršajnim sudovima podneseno 1.218 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka,
- 80 upravnih rješenja od toga broja 65 se odnose na zabranu rada, a ostali na otklanjanje nedostataka.

Utvrđene nepravilnosti odnosile su se na isticanje tvrtke, obavljanje djelatnosti bez rješenja nadležnog upravnog tijela kojim se utvrđuje da prostor i oprema udovoljavaju minimalno tehničkim uvjetima.

1.2. U području trgovine

- obavljeno je 85.689 inspekcijskih kontrola primjene propisa

Posebna je aktivnost bila usmjerena na otkrivanju i suzbijanju svih oblika «sive» ekonomije, naročito fizičkih osoba na otvorenim prostorima, na tržnicama, uz magistralne putove i drugim mjestima. Ocjena je, da je pojava nedopuštene trgovine kao oblika neovlaštenog obavljanja te djelatnosti u padu, što je rezultat i jednostavnijeg dobivanja odobrenja za obavljanje djelatnosti te legalizacija do prije nelegalnih subjekata. Kod razmatranja pitanja daljnjeg smanjenja nelegalne trgovine treba ukazati i na činjenicu da se u prekršajnim postupcima takve osobe relativno blago kažnjavaju, nerijetko i sa nižom kaznom od visine mandatne kazne ili ukorom, a također je i veći broj zastara, posebno u slučaju kada se stranke žale višem sudu računajući da će zbog sporog rješavanja predmet pasti u zastaru.

Pojava nedopuštene trgovine je obavljanje djelatnosti bez odobrenja, što je predmetom nadzora Državnog inspektorata, a prodaja robe na «crno» predstavlja prodaju one robe koja nema porijekla i nije evidentirana u poslovnim knjigama, pa se na nju ne plaćaju propisane obveze (carina i PDV), čime se umanjuju stvarni prihodi i prikazuje manji dohodak odnosno dobit, a za nadzor u tome dijelu nadležna su carinska i porezna tijela. Pojava prodaje robe na «crno» ne obavlja se samo kroz nedopuštenu trgovinu fizički osoba, već najviše putem legalnih trgovaca, a najviše se odnosi na robu iz uvoza koja na razne načine nelegalno ulazi na područje RH i stavlja se u promet. Tako disperziranu robu na malo teško je ući u trag, pošto trgovci najčešće imaju uvijek na zalihama istu takvu robu koja je «pokrivena» papirima kojima su manji dio takve robe nabavili legalno.

Kod prodaje poljoprivrednih proizvoda u protekloj je godini otkrivanje i dokazivanje legalnosti prodaje vlastitih poljoprivrednih proizvoda riješeno je donošenjem propisa po kojemu poljoprivredni proizvođači mogu prodavati svoje proizvode isključivo uz uvjet da su upisani u upisnik i da kod prodaje imaju posebnu iskaznicu, što je bitno olakšalo dokazivanje i postupanje gospodarskih inspektora u nadzoru.

- utvrđeno je 9.837 nepravilnosti i podnijeto
 - 1 prijava za kazneno djelo,
 - 7.713 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka,
 - naplaćeno je 2.875 kazni na mjestu prekršaja u iznosu od 578.081,00 kuna
 - donijeto je 2.463 upravnih rješenja od kojih 1.794 o zabrani obavljanja djelatnosti trgovine a 669 o otklanjanju nedostataka ili vraćanju potrošačima više naplaćenog iznosa za kupljenu robu
 - izvan prometa stavljeno je robe u vrijednosti od 4.386.217,00 kuna
 - privremeno oduzeto robe u vrijednosti od 736.712,00 kuna
 - predloženo oduzimanje imovinske koristi u iznosu od 1.311.943,00 kune

U ovom području nadzora propisa stalno su prisutne povrede koje su se odnosile na: neovlašteno odnosno nedopušteno obavljanje trgovine, obavljanje trgovine bez rješenja nadležnog tijela o ispunjavanju zakonom propisanih minimalnih tehničkih i drugih uvjeta, stvarno neispunjavanje tih uvjeta u pogledu prostora, uređaja ili opreme, zaštitu potrošača, nepridržavanje propisanog radnog vremena, nepravilno vođenje popisa robe, prodaju robe izvan prodavaonica na mjestima koja nisu određena propisom jedinice lokalne samouprave, nepošteno tržišno natjecanje i nepridržavanje objavljenih uvjeta prodaje.

1.3. U području ugostiteljstva

- obavljeno je 101.175 kontrola primjene propisa odnosno primjene Zakona o ugostiteljskoj djelatnosti i pratećih pravilnika,

Osim redovitih kontrola obavljene su i ciljane kontrole kao na primjer: kontrola objekata uz magistralne pravce, željezničke i autobusne kolodvore, u zračnim i trajektnim lukama i dr., kontrole knjiga žalbi u objektima za smještaj, kontrola primjena Zakona o duhanu i duhanskim prerađevinama u ugostiteljskim objektima, te usluživanja alkohola osobama mlađim od 18 godina, kontrola pridržavanja propisanog radnog vremena i dr.

U pripremi turističke sezone inspektori su poduzimali radnje u svrhu što kvalitetnije pripreme za turističku sezonu, a u tu svrhu obavljene su nadzori kampova, u većim objektima za smještaj također u predsezoni izvršene su kontrole ugostiteljskih objekata za prehranu te objekata uz magistralne pravce, ujedno je pojačan nadzor u ugostiteljskim objektima za smještaj-usluge građana u domaćinstvima, te u seoskim domaćinstvima.

- utvrđeno je 13.027 nepravilnosti i podnijeto
 - 2 prijave za kaznena djela
 - 12.405 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka
 - naplaćeno je 1.335 kazni na mjestu prekršaja u iznosu od 1.824.950,00 kuna
 - donijeto je 1.923 upravnih rješenja od čega: 943 o zabrani rada, 968 o otklanjanju nedostataka, i 12 zbog ostalih nepravilnosti.
 - u 69 slučajeva predloženo je oduzimanje imovinske koristi u iznosu od 1.741.676,00 kuna
 - zbog nepridržavanja radnog vremena na 30 dana je zapečaćen 101 ugostiteljski objekt

Nepravilnosti su se odnosile na: neposjedovanje rješenja o ispunjavanju propisanih uvjeta, nepoštivanje propisanog radnog vremena, obavljanje djelatnosti na otvorenom (na terasi) bez rješenja, neisticanja cijena, ne vođenjem knjige žalbi, neizdavanje računa, neoznačavanje prostora za pušače i dr.

1.4. U području turizma

- obavljene su 4.292 kontrole primjene propisa

Tijekom godine gospodarski inspektori obavili su kontrole putničkih agencija sa naglaskom na zakonitosti organiziranja maturalnih putovanja i jednodnevnih izleta koje su organizirale putničke agencije i pravne ili fizičke osobe koje za tu djelatnost nisu imale odobrenje, kontrole u lukama nautičkog turizma, kontrole plovnih objekata na kojima se provodi turistički paket aranžmani i izletnički programi te drugih turističkih usluga.

- utvrđeno je 444 nepravilnosti
 - inspektori su podnijeli 307 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka i
 - naplatili 149 kazni na mjestu prekršaja u iznosu od 36.250,00 kuna
 - donijeto je 79 upravnih rješenja od kojih 66 o zabrani rada
 - predloženo oduzimanje imovinske koristi u iznosu od 25.806,00 kuna

Nepravilnosti su se uglavnom odnosile na obavljanje turističke djelatnosti bez odobrenja, rad turističkih vodiča bez odobrenja, neisticanja cijena usluga, ne vođenju knjige žalbi, prodaja karata za jednodnevne izlete izvan brodova neimenovanje voditelja poslovnica, ne osiguravanje jamčevina i dr.

1.5. U području boravišne pristojbe

Tijekom 2003. godine gospodarski inspektori su u području nadzora boravišne pristojbe obavili :

- ukupno 46 773 kontrola primjene propisa i
- utvrdili 2 352 nepravilnosti.

Za utvrđene povrede propisa inspektori su

- podnijeli 2 222 zahtjev sucima za prekršaje i
- naplatili 208 kazni na mjestu događanja u iznosu u 200 800,00 kuna
- donijeli 279 upravnih rješenja od 107 o otklanjanju nedostataka a u 172 je naređena uplata boravišne pristojbe nadležnoj Turističkoj zajednici.

Gospodarski inspektori su, osim u svim vidovima smještajnih objekata, obavljali pojačane nadzore u objektima privatnih iznajmljivača- usluga građana u domaćinstvima, te kućama za odmor (vikendicama). Nepravilnosti su se uglavnom odnosile na neprijavljivane gostiju, neuplaćivanju boravišne pristojbe roku, ne vođenje popisa gostiju i dr.

1.6. U području obrta

- obavljeno je 33 637 inspekcijskih kontrola primjene propisa, koje su se uglavnom odnosile na legalitet obavljanja obrta, isticanje tvrtke i isticanje cijene.

- utvrđena je 3 021 nepravilnost i
 - podnijeta 1 prijava za kazneno djelo
 - 2 596 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka,
 - u 58 slučajeva predloženo je oduzimanje protupravno stečene imovinske koristi u iznosu od 557 665,00 kuna
 - naplaćene 704 mandatne kazne na mjestu prekršaja u iznosu od 572.665,00 kuna te su
 - donijeta 822 upravna rješenja,

1.7. U području vinarstva

- obavljeno je 9 254 nadzora primjene propisa i
- utvrđeno je 1 165 nepravilnosti, i
 - podnijeto 1165 su zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka
 - donijeto 41 upravno rješenje.

Nepravilnosti su se uglavnom odnosile na neprijavljivane berbe za tekuću godinu kao i stanje zaliha iz prethodne godine, nepravilno deklariranje vina, rad bez rješenja o udovoljavanju minimalno tehničkim uvjetima , kao i rastakanja kvalitetnog vina po ugostiteljskim objektima, prodaja vina u rinfuzi u trgovačkim obrtima

1.8. U području stočarstva

- obavljeno je ukupno 3 147 kontrola primjene propisa i
- utvrđeno je 210 nepravilnosti.
 - podnijeto je 210 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka,
 - donijeta su 34 upravna rješenja te je
 - stavljeno robe van prometa u vrijednosti od 13 139,00 kuna.

Nepravilnosti su se odnosile na korištenje nedopuštenih sirovina u proizvodnji stočne hrane i neispravno deklariranje.

1.9. U području dobrobiti životinja

- obavljeno je 276 inspekcijskih kontrola primjene propisa,
- utvrđene su 4 nepravilnosti
 - podnijeta su 4 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka

Nepravilnosti su se odnosile na puštanje domaćih životinja na ispašu bez vlasnika, a kontrole su se uglavnom odnosile na postupanje po prijavama stranaka.

Zbog nedostatka provedbenih propisa u ovom području nije obavljeno mnogo kontrola iako je sve više građana koji se javljaju sa pritužbama iz ovog područja.

1.10. U području morskog ribarstva

- obavljeno je 4.325 kontrola primjene propisa

Tijekom godine nadzorom je obuhvaćen gospodarski ribolov, mali ribolov, sportski ribolov te ribogojilišta s povlasticama za uzgoj riba, kontinuirano je obavljan nadzor u ribarnicama i prodavaonicama svježom i smrznutom ribom i ribljim proizvodima

- utvrđeno je 458 nepravilnosti
 - podnijeta je 1 prijava za kazneno djelo
 - podnijeto je 457 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka
 - u 3 slučaja predloženo je oduzimanje protupravno stečene imovinske koristi u iznosu od 22.575,00 kuna
 - donijeto je 29 upravnih rješenja.

Utvrđene povreda propisa odnosile su se najčešće na nenamjensko korištenje ribolovnog alata, lov nedorasle ribe, neuvođenja očevidnika te nedostavljana podataka o ribolovu nadležnom tijelu, stavljanje u promet i izlove nedorasle ribe, uzgoj morske ribe bez povlastica a kod malih ribara na nedostavljana podataka o ribolovu.

1.11. U području slatkovodnog ribarstva

- obavljeno je 966 inspekcijskih kontrola primjene propisa i
- utvrđene su 233 nepravilnosti
 - podnijeta su 233 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka
 - donijeto je 6 upravnih rješenja i to 2 o zabrani rada i 4 o otklanjanu nedostataka.

Nepravilnosti su se uglavnom odnosile na izlove ribe bez odobrenja ili zbog krivolova.

1.12. U području šumarstva i lovstva

- obavljeno je 8 927 kontrola primjene propisa i

Gospodarski inspektori su tijekom 2003. godine obavljali nadzor temeljem Programa aktivnosti u provedbi posebnih mjera zaštite od požara od interesa za Republiku Hrvatsku u 2003. godini i to u šumama, elektroenergetskih postrojenja, odlagališta komunalnog otpada, hotelima, promatračnicama, izvršen je izvid na prosjekama i dr.

- utvrđeno je 829 nepravilnosti
 - 5 prijava za kaznena djela,
 - podnijeto je 815 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka te je
 - donijeto 378 upravnih rješenja.

U području šumarstva nepravilnosti su se odnosile najčešće na nedozvoljenu sječu drveća, stavljanje u promet drveta bez popratnice i žiga i dr.

U području lovstva kontrolama su utvrđene nepravilnosti koje su se uglavnom odnosile na lov zabranjenim sredstvima, na lov protivno lovnogospodarskoj osnovi, neobilježavanja granice lovišta, unos sitne divljači u lovišta i stavljanje u promet bez potvrde o porijeklu i dr.

1.13. U području kakvoće proizvoda u prometu

- obavljeno je 40.757 kontrola primjene propisa

Aktivnosti u području kakvoće proizvoda u prometu odnosile su se na provođenje nadzora primjene odredbi Zakona o zaštiti potrošača, Zakona o hrani, Zakona o normizaciji te ostalih propisa kojima je određena kakvoća proizvoda.

Kontrole su se provodile u cilju ekonomske zaštite i sigurnosti potrošača, a odnosile su se na zaštitu potrošača od zakidanja na kakvoći, zamjeni klasa i kategorija roba, te rješavanja reklamacija građana zbog loše kvalitete usluga te nadzora nad porijeklom, kakvoćom i deklariranjem hrane, tekstilnih proizvoda i obuće, namještaja, nad prometom tehnički složenih proizvoda u smislu označavanja, opskrbe tehničkim uputama, uputama za upotrebu, popisima servisa, jamčevnim listovima i rezervnim dijelovima, nad primjenom propisa o homologaciji te kakvoćom tekućih naftnih derivata.

- utvrđeno je 2.757 nepravilnosti
 - podnijeto 2.736 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka i
 - donijeto 1.037 upravnih rješenja o otklanjanju nepravilnosti
 - stavljeno van prometa različite robe u vrijednosti od 25.084.330,00 kn.

Prilikom inspekcijskih nadzora na ispitivanje kakvoće uzeto je 72 uzorka od kojih 16 nije odgovaralo propisanoj kakvoći.

Najčešće povrede propisa odnosile su se na ne deklariranje proizvoda odnosno nepotpuno ili neispravno deklariranje, odnosno navođenje podataka u deklaraciji koji mogu dovesti kupce u zabludu glede kakvoće proizvoda, stavljanje u promet proizvoda bez isprava koje prate tehnički složene proizvode a kojima se dokazuje sukladnost tih proizvoda sa propisima ili obavještava potrošača o njegovim pravima odnosno obavezama proizvođača ili uvoznika, nepridržavanja propisanih jamstava od strane uvoznika ili proizvođača i dr.

1.14. U području kakvoće proizvoda iz uvoza

- obavljeno je 40.328 inspekcijskih kontrola primjene propisa poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u količini od 858 462 tona te
- 73.776 inspekcijskih kontrola raznih neprehrambenih proizvoda u količinama 1.045.792 tona, 73.563.232 komada i 20.130.798 pari
- donijeto je 86 rješenja o zabrani stavljanja u promet poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u količini od 5 174 tona, od čega je vraćeno inodobavljaču 157 tona a uništeno 5.017 tone.
- donijeto je 289 rješenja o zabrani stavljanja u promet 7.484 tone, 72.276 komad, 3.701 pari razne neprehrambene robe

- podnijeto je 15 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka
- predloženo oduzimanje protupravno stečene imovinske koristi u vrijednosti od 61.353,00 kuna.

Naknada za obavljene nadzor iznosi 2.951.040,00 kn, dok je iznos upravne pristojbe bio 19.397.680,00 kn, što predstavlja sredstva od 22.348.720,00 kn, koja su uplaćena u korist državnog proračuna.

Suradnja s drugim inspekcijama bila je primjerena, osobito sa sanitarnom inspekcijom kao i s carinskim organima na mjestima nadzora kakvoće.

Kombi ISTINA

Državni inspektorat je opremljen vozilom - mobilnim laboratorijem sa ugrađenim sustavom od sedam instrumenata proizvođača Perkin Elmera i Oxforda, dviju dobro poznatih svjetskih tvrtki i to: rendgenska florescencija, nuklearna magnetska rezonancija, pulsirajuća magnetska rezonancija, plinska kromatografija, infracrvena spektrofotometrija, ultravioletna spektrofotometrija, refraktometrija

Ovom opremom moguće je ispitivati najrazličitije vrste uzoraka bilo da su u krutom, tekućem, pastoznom ili želatinoznom agregatnom stanju. Jedna od najvećih prednosti mobilnog laboratorija je činjenica da se zbog svoje mobilnosti može ispitivanje uzoraka obavljati promptno na mjestu nadzora u bilo kojem dijelu Republike Hrvatske.

Na ovaj način omogućuje se Državnom inspektoratu ispitivanje većeg broja uzoraka i dobivanja kompletnije slike o kvaliteti pojedinog proizvoda jer se na skupa ispitivanja u ovlaštene institucije šalju samo uzorci za koje se u mobilnom laboratoriju utvrdi da ne odgovaraju propisanoj ili deklariranoj kakvoći.

Rezultati ispitivanja u mobilnom laboratoriju nisu za sada dokaz u vođenju prekršajnog postupka.

Pojavom problema oko izvoza šećera zbog miješanja šećera od šećerne repe i šećera od šećerne trske vrlo veliki angažman oko ispitivanja uzoraka obavljen je za potrebe kontrole izvoznog šećera u početku iz svih šećerana a potom samo iz Tvornice šećera Osijek. Tako je, a prema zaključku Vlade RH, obavljena kontrola izvoznog šećera te je obrađeno i ispitano te izdano 2307 analitičkih izvještaja za isto toliko analiziranih uzoraka šećera, kojima je potvrđeno da se poštuje ugovor.

Tijekom 2003. godine mobilni laboratorij najveći svoj angažman dao je u analizama goriva na tržištu ispitivanjem uzoraka kojima se potvrđivala kakvoća goriva u prometu na benzinskim postajama u cilju zaštite potrošača. Tako je putem redovitih kontrola i zbog prijave građana za nekvalitetno gorivo obavljeno ispitivanje 102 uzorka goriva od čega je 14 uzoraka pokazalo da gorivo ne zadovoljava zakonske propise svojom kvalitetom a 88 uzoraka da zadovoljava.

Također je za potrebe dokazivanja nenamjenskog korištenja goriva analizirano 106 uzoraka pogonskog goriva na prisutnost indikatora i boje.

Obavljana su i ispitivanja uzoraka jestivih i maslinovih ulja zbog utvrđivanja kvalitete tih proizvoda na tržištu u cilju zaštite potrošača od obmane. Analizirano je 8 uzoraka jestivih ulja i 58 uzoraka maslinovog ulja za koje je utvrđena kategorija kvalitete kao i točnost deklariranja proizvoda u prometu.

1.15. U području intelektualnog vlasništva

Zakonom o Državnom inspektoratu je, odredbom članka 3. stavak 1. podstavcima 10., 11. i 12. propisano da Državni inspektorat u području prometa robom, ugostiteljske i turističke djelatnosti nadzire primjenu zakona i drugih propisa kojima se uređuje:

- zaštita autorskih prava i to: promet, umnožavanje i reproduciranje glazbenih i kinematografskih djela snimljenih na nosačima zvuka i video – kasetama, te računalnih programa. , a to uređuje Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima (Narodne novine br. 167/2003.) koji je stupio na snagu dana 30. listopada 2003. godine i usklađen je sa direktivama koje su donijela tijela EZU, na što se RH obvezala Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju i s odredbama Ugovora WIPO o autorskom pravu i Ugovorom WIPO o izvedbama i fonogramima,
- zaštita industrijskog vlasništva i to: zaštita industrijskog oblička, žigova i korištenje oznaka zemljopisnog podrijetla proizvoda, izrada, ponuda za prodaju, uporaba, uvoz i skladištenje proizvoda koji je izrađen prema izumu, odnosno koji je predmet izuma, bez odobrenja nositelja patenta, a ta područja su uređena odredbama Zakona o industrijskom obličju (Narodne novine br. 78/99.), Zakona o žigü (Narodne novine br. 78/99.), Zakona o patentima (Narodne novine br. 78/99.) i Zakona o oznakama zemljopisnog podrijetla (Narodne novine br. 78/99.). Od 01. siječnja 2004. godine počinju se primjenjivati odredbe Novog Zakona o žigu, Zakona o industrijskom dizajnu, Zakona o oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama izvornosti proizvoda i usluga i Zakona o patentu koji su svi objavljeni u Narodnim novinama RH broj 173 od 31. listopada 2003. godine i usklađeni su s propisima EZ.

Sukladno navedenom i s obzirom na važnost koja se pridaje zaštiti intelektualnog vlasništva u EU i šire, Državni inspektorat je u 2003. godini provodio pojačani nadzor nad zaštitom intelektualnog vlasništva, uglavnom na zahtjev nositelja prava i po službenoj dužnosti, a u cilju zaštite potrošača od kupnje i korištenja krivotvorina.

Nadzor u području zaštite autorskih prava

U području nadzora nad zaštitom autorskih prava nad **računalnim programima**, koji nadzori se provode kontinuirano od ožujka 2000. godine, u 2003. godini nadzorom je

- obuhvaćeno 143 subjekta nadzora,
- pregledano oko 500 računala,
- podnijeta su 63 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka protiv 63 subjekta nadzora kod kojih je na 227 računala zatečeno 298 instaliranih računalnih programa bez odobrenja autora, a koji služe za obavljanje osnovne djelatnosti tih subjekata
- vrijednost instaliranih računalnih programa bez odobrenja autora se procjenjuje na 1.200.000,00 kuna.

U području nadzora nad **prometom glazbenih djela snimljenih na nosačima zvuka** bez odobrenja autora, koji nadzori se pojačano provode od veljače 2001. godine, u 2003. godini nadzorom su

- obuhvaćena 43 subjekta nadzora
- podnijeta su 43 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka protiv 43 subjekta nadzora kod kojih su zatečene u prometu krivotvorene audio kasete i CD-i i dr. iz kog razloga je privremeno oduzeto 2341 komad audio kasete i 4348 komada CD-a.

U području nadzora nad **povredom autorskih prava nad autorskim glazbenim djelima**, koji nadzori se pojačano provode od srpnja 2000. godine, u 2003. godini nadzorom je

- obuhvaćeno 11876 subjekata nadzora
 - 9538 u ugostiteljskim objektima
 - 2338 u ostalim objektima (trgovine, obrtničke radnje i sl.)
- podnijeto je 1437 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka i
- privremeno oduzeto 799 nosača zvuka ili video-kazeta koji su zatečeni u poslovnoj prostoriji, a bili su upotrijebljeni za počinjenje prekršaja.

Nadzor u području zaštite industrijskog vlasništva

U području zaštita industrijskog vlasništva vršeni su, najčešće, nadzori nad prometom proizvoda označenih zaštićenim žigom bez odobrenja nositelja prava na žig. Ti nadzori su vršeni na zahtjev nositelja prava na žig i po službenoj dužnosti te prikazujemo rezultate nekih nadzora:

- obavljeno je ukupno 493 nadzora te je kod 59 subjekata nadzora utvrđeno da se u prometu nalaze proizvodi označeni zaštićenim žigom bez odobrenja nositelja prava na žig (Lacoste, Canon, Luis Vuitton)
- podnijeto je 59 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka,
- privremeno oduzeto robe u vrijednosti od 254.357,70 kuna

U 2003. godini nije bio niti jedan zahtjev nositelja prava za zaštitom prava iz Zakona o industrijskom obličju, Zakona o patentima i Zakona o oznakama zemljopisnog podrijetla te se nadzori iz tog područja zaštite prava industrijskog vlasništva nisu obavljali.

1.16. U području cijena

- obavljeno je 12.617 kontrola primjene propisa
- utvrđeno 517 nepravilnosti,
- podnijeto 517 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka.

Najveći broj tih povreda odnosio se na nedostavljanje obavijesti o cijenama i maržama na praćenje nadležnome Ministarstvu gospodarstva.

Problematika u ovom području izrazita je kod cijena energije (električna energija, toplinska energija, plin, nafta i naftni derivati) čije se cijene, prema Zakonu o energiji, formiraju slobodno ili su određene tarifnim sustavom u slučaju kada posebnim zakonom nije drugačije određeno. Temeljem tarifnog sustava određuju se cijene električne energije te dobava i transport prirodnog plina.

Tarifni sustavi nisu donijeti za distribuciju plina i za toplinsku energiju, pa je upitno da li se njihove cijene mogu formirati slobodno kako proizlazi iz odredbi Zakona o energiji, a do donošenja tog Zakona, na cijene te energije kao komunalnu djelatnost primjenjivao se Zakon o komunalnoj djelatnosti. Stajališta nadležnih ministarstava otežavaju provođenje inspekcijskog nadzora jer stajalište Ministarstva gospodarstva je da se cijene utvrđuju na način propisan Zakonom o komunalnom gospodarstvu a Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo da se utvrđuju prema Zakonu o energiji.

Kod kontrola cijena naknade za priključenje na energetske sustav najosjetljivije pitanje su troškovi priključka na električnu i na plinsku mrežu. Kod električne energije to pitanje još nije riješeno jer nije donijet pravilnik kojim bi se uredili uvjeti i način izračunavanja troškova priključka, pa je i kontrola ispravnosti naplate priključaka onemogućena. Za sada se obračun obavlja temeljem internog akta HEP-a, a Državni inspektorat ovlašten je nadzirati samo one cijene koje su određene propisom. Odgovarajuće je neriješeno stanje i kod cijena naknada za priključenje na plinsku mrežu.

1.17. U području mjeriteljstva

U području mjeriteljstva inspektori su obavljali nadzor tijekom redovitih kontrola u objektima koji obavljaju promet roba i ugostiteljsku djelatnost,

- obavljeno je 15.421 inspekcijska kontrola primjene propisa
- utvrđene su 553 nepravilnosti
- podnijeta su 553 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka i
- donijeta su 324 upravna rješenja.

Najčešće povrede su se odnosile na upotrebu mjerila bez valjanog ovjernog žiga odnosno mjerila kojima je isteklo ovjerno razdoblje.

Tijekom 2003.godine veća pažnja posvećena kontroli ispravnosti taksimetra posebno se kontrolirala ispravnost taksimetra, kontrola mjerila na benzinskim postajama, kontrola mjerila u trgovačkim objektima, kontrola neovjerenih vodomjera te mjerila utroška električne energije.

1.18. U području komunalnog gospodarstva

- obavljena je 841 kontrola primjene propisa

Zakon o komunalnom gospodarstvu pod komunalnim gospodarstvom podrazumijeva 13 raznih djelatnosti, među kojima su najznačajnije opskrba pitkom vodom, plinom, toplinskom energijom, održavanje čistoće, odvodnja otpadnih voda, odlaganje komunalnog otpada, tržnice na malo, obavljanje pogrebnih usluga, te dimnjačarske usluge.

- utvrđene su 123 nepravilnosti
- podnijeta su 123 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka,
- donijeto je 68 upravnih rješenja o zabrani obavljanja komunalnih djelatnosti, pretežno zabrana obavljanja pogrebnih usluga bez koncesije, a u 6 slučajeva je utvrđena imovinska korist u ukupnom iznosu od 542.116,00 kuna kao nezakonita naplata korisnicima usluge opskrbe pitke vode, pa je rješenjima naređen povrat oštećenim potrošačima.

Najčešće utvrđene nepravilnosti bile su: naplata više cijene komunalne usluge od prijavljene i odobrene cijene, naplata višeg iznosa naknade za priključenje na komunalnu infrastrukturu od propisanog, naplata te naknade bez odluke jedinice lokalne samouprave, naplata većih troškova priključka, obustava isporuke komunalne usluge bez opravdanih razloga korisniku koji tu uslugu plaća, neovlašteno obavljanje komunalnih djelatnosti, kao i obavljanje registrirane komunalne djelatnosti (naročito pogrebnih usluga !) bez koncesije.

Tijekom 2003. godine obavljane su kontrole naplata i održavanja vodomjera, te kontrole obavljanja komunalnih djelatnosti sa posebnim naglaskom na obavljanje tih djelatnosti od strane pravnih i fizičkih osoba koje te djelatnosti mogu obavljati samo uz uvjet da imaju koncesiju. Ta je akcija rezultirala uvođenjem zakonitosti u poslovanje te djelatnosti, jer je veći broj gradova i općina pokrenuo postupak raspisivanja natječaja za dodjele koncesija.

1.19. U području cestovnog prijevoza

U ovom je području Državni inspektorat nadležan za provođenje nadzora samo nad primjenom nekoliko odredbi Zakona o prijevozu u cestovnom prometu, koje se odnose na: odobrenja za obavljanje prijevozničkih djelatnosti, tarife – cjenik prijevoznika, prodaju voznih karata i obavljanje auto taksi prijevoza.

Najizraženiji problem u ovom području je rasprostranjena pojava obavljanja prijevoza putnika bez odobrenja nadležnog tijela, a posebno obavljanja auto taksi prijevoza bez koncesije ili suprotno propisima kojima je taj prijevoz uređen. Činjenica da je Državni inspektorat nadležan samo za nadzor legaliteta auto taksi prijevoznika, a ne i posjedovanje koncesije bitno ograničava učinkovitost inspekcijskog nadzora.

Inspektori Državnog inspektorata su, u suradnji s inspektorima cestovnog prometa i policijom,

- obavili 569 kontrola primjene propisa,
- utvrdili 67 nepravilnosti
- podnijeli 65 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka i
- donijeli 19 upravnih rješenja o zabrani obavljanja djelatnosti.

Utvrđene nepravilnosti pretežno su se odnosile na obavljanje auto taksi djelatnosti bez odobrenja i za vrijeme privremene obustave, te obavljanje prijevoza tereta u unutarnjem prometu bez odobrenja.

Tijekom 2003. godine je, nadziran legalitet poslovanja prijevoznika koji su bili angažirani na gradilištima autoceste Zagreb - Split.

1.20. U području tržišta energije

- obavljene su 174 kontrole primjene propisa

Državni inspektorat nadležan je za provođenje inspekcijskog nadzora nad primjenom četiri energetska zakona – o energiji, o tržištu električne energije, o tržištu nafte i naftnih derivata i o tržištu plina, kojima se treba urediti obavljanje 22 energetske djelatnosti.

Primjena navedenih zakona je još uvijek upitna jer nije donijeto još desetak pod zakonskih akata koje je trebalo donijeti u roku od šest mjeseci od stupanja zakona na snagu (od 03. 08. 2001. godine).

Osnovna područja na koja Državni inspektorat usmjerava svoje aktivnosti u ovom području su: legalitet obavljanja energetske djelatnosti, cijene energije, ispravnost zaračunavanja naknada za priključenje na energetske sustave i opravdanost obustava isporuke energije.

Nadzor nad primjenom ova 4 zakona dopunjuje se nadzorom nad odredbama Zakona o trgovini kojima su utvrđeni posebni uvjeti za obavljanje trgovine na veliko i trgovine s inozemstvom naftnim derivatima.

- utvrđeno je 9 nepravilnosti
- podnijeto je 9 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka, te
- 5 upravnih rješenja o zabrani zaračunavanja određenih iznosa kod obračuna i naplate električne energije.

Utvrđene nepravilnosti odnosile su se na potrošače električne energije za kućanstva, kojima su zaračunavani određeni iznosi na ime troškova izvanrednih obračuna mjesečne potrošnje električne energije po očitavanju potrošnje od strane korisnika, te naplaćivani troškovi dostave računa korisnicima tih usluga.

1.21. Ostalo

Nadzor nad nenamjenskim korištenjem ulja za loženje za pogon motornih vozila

- obavljeno je 5214 kontrola primjene propisa
 - u 403 kontrole ili u 7,81 % slučajeva utvrđeno nenamjensko korištenje «EL»,
 - u 55 kontrola ili 1,05 % slučajeva nenamjensko korištenje «plavog diesela».

Gospodarski inspektori obavljali su nadzor nad nenamjenskim korištenjem ulja za loženje EL za pogon motornih vozila i nenamjenskim korištenjem eurodiesel – dieselskog goriva obojenog plavom bojom za pogon motornih vozila, plovni objekata i drugih motora prema Zakonu o posebnom porezu na naftne derivate.

- podnijeto je 458 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka nadležnim Carinarnicama pri Carinskim upravama Ministarstva financija.

Nadzor robnih zaliha

Gospodarski inspektori Državnog inspektorata obavljaju u skladu s odredbom članka 2. stavka 2. Zakona o državnom inspektoratu («Narodne novine» br. 76/99., 96/03. i 151/03.) inspeksijske nadzore nad primjenom odredbi Zakona o strateškim robnim zalihama («Narodne novine», br.23/02.), koje se odnose na provedbu ugovora o uskladištenju, čuvanju i stanju robnih zaliha

- obavljeno je ukupno 271 inspeksijski nadzor kod pravnih i fizičkih osoba kojima je ugovorom povjereno obavljanje poslova u svezi s robnim zalihama
- utvrđeno je 17 nepravilnosti, odnosno manjkovi robe u odnosu na knjigovodstveno stanje
 - u 11 objekata manjkovi su bili rezultat neažurnog knjigovodstva
 - u 6 objekata je stvarno nedostajala roba iz robnih zaliha
 - podnijeto je 17 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka

Zbog osnovane sumnje da se u tri objekta koji su s Ravnateljstvom za robne zalihe sklopili ugovor o obnavljanju pšenice radi o nezakonitim radnjama iz djelokruga MUP-a i da ta trgovačka društva neće vratiti pšenicu u skladu s ugovorom, Državni inspektorat je predložio da MUP obavi nadzor u tim objektima i po potrebi poduzme propisane mjere. Isto tako je predloženo, da nadležno ministarstvo utvrdi kako je jednom trgovačkom društvu, prema nalogima za otpremu Ravnateljstva za robne zalihe, otpremljeno više pšenice od ugovorene količine.

2. Inspektori rada za radne odnose i inspektori rada za zaštitu na radu

2.1. Inspektori rada za radne odnose

Inspektori rada za radne odnose obavili su 13.785 nadzora kod 13.172 poslodavca. Obzirom na činjenicu da je planirani broj nadzora bio cca 12.300, obavljeno je cca 1.500 nadzora više od planiranog.

Broj otkrivenih nezakonitosti u području radnih odnosa je iznimno veliki i zabrinjavajući (primjerice: otkriveno je i procesuirano 17.775 prekršaja). Otkrivenost velikog broja prekršaja rezultat je pojačanog angažiranja inspektora rada, dobre suradnje svih vrsta inspektora u sastavu Državnog inspektorata, ali i nekih drugih tijela nadzora, prije svega MUP-a, kao i sve bolje suradnje sa udrugama radnika i udrugama poslodavaca.

Tijekom godine otkriveno je 5.035 nezakonito (ilegalno) zaposlenih, od čega je 1.407 bilo stranaca koji su u Republici Hrvatskoj radili bez radne dozvole. Podatke o otkrivenom broju radnika koji su nezakonito radili potrebno je ozbiljno shvatiti neovisno što je taj broj nešto manji nego u 2002. godini jer je isti otkriven uz povećani broj nadzora nad provedbom niza drugih odredbi propisa o radnim odnosima na koje su pojačano ukazivali sindikati, radnička vijeća, radnici i drugi podnositelji prijave. Zbog toga kao i zbog iznimno malog broja inspektora rada, nadzor nezakonitog zapošljavanja obavljen je kod svega cca 5 % ukupno registriranih poslodavaca.

Ocijenjujemo da je broj nezakonito zaposlenih u 2003. g. (prije svega broj nezakonito zaposlenih temeljem prividnih ugovora) smanjen dijelom i zbog toga što su od 1. siječnja 2003. g. doprinosi mirovinskog i zdravstvenog osiguranja te osiguranja za slučaj nezaposlenosti skoro izjednačeni za isplate – primitke po ugovorima o radu i po drugim ugovorima građanskog prava.

Poduzimajući propisane mjere po obavljenim inspekcijskim nadzorima tijekom godine je doneseno 709 rješenja – zaključaka, izrečeno je pet kazni na mjestu izvršenja prekršaja, te je protiv poslodavaca i odgovornih osoba poslodavaca (kada su poslodavci pravne osobe) nadležnim prekršajnim sudovima podneseno ukupno 6.277 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka (usporedbe radi u 2002. godini podneseno je 5.658 takvih zahtjeva).

Zabrinjava podatak da su od 6.277 podnesenih zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka u 2003. godini, nadležni prekršajni sudovi tijekom godine riješili samo 1.166 zahtjeva. Neefikasnost i nedosljednost prekršajnih sudova otežava rad i uvelike obezvređuje rezultate rada inspektora. Neefikasnost sudstva među inim ima za posljedicu i činjenicu da je od ukupno 2.490 odluka – rješenja prekršajnih sudova zaprimljenih u 2003. godini po ranije pokrenutim postupcima inspektora rada za radne odnose, čak 759 ih se odnosilo na obustavljanje postupka zbog zastare.

Od 17.775 otkrivenih i procesuiranih prekršaja većina ih se odnosila na:

- ilegalno zapošljavanje, uključivo i nezakonito zapošljavanje i rad stranaca
- neisplatu radnicima dospelih, niti najnižih plaća (što od 19. srpnja 2003. g. više nije prekršajno sankcionirano)
- ne uručivanje radnicima odgovarajućih obračuna plaća, naknada plaća ili otpremnine odnosno obračuna tih dugovanja kada ista do dana dospijeća nisu isplaćena ili nisu isplaćena u cijelosti,
- nezakonit prekovremeni rad, rad u preraspodjeljenom punom radnom vremenu i rad noću,
- uskratu pripadajućih prava na dnevni, tjedni i godišnji odmor,
- otkazivanje radnicima ugovora o radu zbog gospodarskih, tehničkih ili organizacijskih razloga prije izrade programa zbrinjavanja viška radnika, nesavjetovanje sa radničkim vijećem ili nadležnom službom zapošljavanja pri izradi takvog programa, neobavješćivanje o programu u propisanim rokovima radnika i službe zapošljavanja, te otkazivanje radnicima, prije dostave programa službi zapošljavanja ili prije njenog očitovanja o tom programu ili ne postupanja po nalogu službe zapošljavanja o odgodi primjene programa,
- neobavješćivanje radničkog vijeća najmanje jednom u tri mjeseca o stanju i rezultatima poslovanja, razvojnim planovima i njihovom utjecaju na gospodarski i socijalni položaj radnika, o kretanju i promjenama u plaćama, o broju radnika koji su kod poslodavca zaposleni na određeno vrijeme i broju radnika koji su zaposleni na temelju ugovora o radu na izdvojenim mjestima rada, te razlozima za njihovo zapošljavanje, o zaštiti i sigurnosti na radu i mjerama za poboljšanje uvjeta rada, kao i o drugim pitanjima osobito važnim za gospodarski i socijalni položaj radnika,
- ne vođenje propisanih evidencija s područja rada i slično,
- nezakonito posredovanje pri zapošljavanju,
- uskratu prednosti pri zapošljavanju osobama kojima takvo pravo pripada.

Od 709 donesenih rješenja-zaključaka većina ih se odnosila na:

- zabranu rada strancima bez radne dozvole,
- zabranu prekovremenog rada malodobnicima odnosno trudnicama, majkama s djecom do tri godine starosti i samohranim roditeljima s djetetom do šest godina starosti ako nisu dali pisanu izjavu o dobrovoljnom pristanku na takav rad,
- zabranu noćnog rada žena u industriji kada je ocijenjeno da isti nije bio

- prijeko potreban, odnosno da nije postojala viša sila ili opasnost od kvara na sirovinama.

U 2003. godini je protiv odgovornih osoba poslodavaca podneseno 25 kaznenih prijava zbog osnovane sumnje da su počinili kaznena djela povrede prava na rad i drugih prava iz rada (odredbe članka 114. Kaznenog zakona, NN br. 110/97, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03 i 190/03).

U izvještajnom razdoblju inspektori rada za radne odnose zaprimili su 36 zahtjeva za nadzorom u smislu ostvarivanja prednosti pri zapošljavanju po odredbama čl. 38. Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, od čega je riješeno 26 zahtjeva, 2 su u tijeku rješavanja, a preostalih 8 zahtjeva dostavljeno je drugim nadležnim inspekcijama. Od 26 riješenih zahtjeva za ostvarivanjem prednosti pri zapošljavanju po navedenim odredbama, 1 zahtjev je kao utemeljen pozitivno riješen, a 20 zahtjeva je odbijeno kao neutemeljeno, dok je u 5 slučajeva postupak obustavljen.

Značajne pojave u obavljanju nadzora u području radnih odnosa

Programske aktivnosti inspektora rada za radne odnose usmjeravaju se na način da se prije svega pravodobno obavještavaju nadzori inicirani podnescima po kojima inspektori imaju obvezu u propisima točno određenim rokovima donijeti rješenje (primjerice, suglasnost inspektora na preraspodjelu radnog vremena - čl. 35. st. 10. Zakona o radu ili donošenje rješenja o zahtjevu za ostvarivanjem prednosti pri zapošljavanju hrvatskih branitelja i drugih osoba iz čl. 38. Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji ili donošenje rješenja kojim se poslodavcu naređuje da u roku od tri dana od izvršenog inspeksijskog nadzora postupi po odredbama Zakona o načinu određivanja zastupljenosti udruga sindikata više razine u tripartitnim tijelima na nacionalnoj razini – čl. 7. st. 2. i 3. toga Zakona, a inspektor je u ovom slučaju dužan na zahtjev Povjerenstva... nadzor kod poslodavca izvršiti u roku od 5 dana od dana podnošenja zahtjeva i sl.), zatim nadzori po podnescima radnika, radničkih vijeća, sindikata, poslodavaca, inspeksijskih službi i drugih tijela državne uprave, odnosno drugih pravnih i fizičkih osoba (po kojima su inspektori sukladno odredbama čl. 222. Zakona o radu i čl. 37. Zakona o Državnom inspektoratu dužni obaviti nadzor te o poduzetim radnjama i mjerama pismeno obavijestiti podnositelja), tek poslije obavljanja tih nadzora daljnje prioritete aktivnosti inspektora usmjeravaju se na ciljne nadzore provedbe propisa koji se odnose na zakonitost zapošljavanja i prijavljivanja radnika nadležnim tijelima mirovinskoga i zdravstvenoga osiguranja (uključivo i zakonitost rada stranaca i zapošljavanja malodobnika), na prekovremeni i noćni rad, na odmor (dnevni, tjedni i godišnji) na propisane evidencije o radnicima i o plaćama, na izvršenje obveze poslodavca o uručenju radnicima obračuna plaća, naknada plaća i otpremnina i slično.

Podaci o značajnom broju zatečenih nezakonito zaposlenih radnika su i dalje zabrinjavajući i upućuju na potrebu bržeg i svestranijeg sagledavanja svih uzroka ove nezakonitosti, te odlučnijeg djelovanja na te uzroke, uključivo i utvrđivanja oštrijih i učinkovitijih mjera protiv onih koji nezakonito zapošljavaju.

Nezakonito zapošljavanje prisutno je u skoro svim djelatnostima, posebno u graditeljstvu, brodogradnji, trgovini, ugostiteljstvu, poljoprivredi, šumarstvu, medijima ..., a najčešće je izraženo kao:

- zapošljavanje radnika bez prethodnog sklapanja ugovora o radu u pisanom obliku, odnosno bez prethodnog uručenja radniku pisane potvrde o sklopljenom ugovoru, kada taj ugovor nije sklopljen u pisanom obliku, ili zapošljavanje radnika na način da oni za poslodavca nesamostalno rade obavljajući poslove koji s obzirom na narav i vrstu rada te ovlasti poslodavca imaju obilježja posla za koji se zasniva radni odnos, ali temeljem raznih oblika "simuliranih (prividnih) ugovora" (ugovor o djelu, ugovor o savjetodavnoj suradnji i sl.),

umjesto temeljem ugovora o radu, no i u jednom i u drugom slučaju bez prijavljivanja tih radnika nadležnim tijelima mirovinskoga ili zdravstvenoga osiguranja, odnosno bez uručenja radniku prijave na obvezno mirovinsko i zdravstveno osiguranje u propisanom roku,

- zapošljavanje ili rad stranaca u Republici Hrvatskoj protivno zakonu ili bez prijave nadležnim tijelima mirovinskoga ili zdravstvenoga osiguranja, kada je to obvezno,
- poslodavčevo povjeravanje obavljanja poslova iz svog predmeta poslovanja radnicima drugoga poslodavca koji kod njega rade na temelju ugovora o kooperaciji ili kakvog drugog pravnog temelja, a da ti radnici od strane tog drugog poslodavca nisu prijavljeni tijelima mirovinskoga ili zdravstvenoga osiguranja ili su stranci bez radne dozvole.

U svim slučajevima otkrivanja nezakonitog zapošljavanja poduzimaju se prije svega one mjere koje je obvezno poduzimati, a to su:

- protiv poslodavca i odgovorne osobe poslodavca (kada je poslodavac pravna osoba) podnosi se zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka, koji sudovi najčešće rješavaju na način da se počiniteljima za te prekršaje izriču simbolične kazne, bez oduzimanja počinjenim prekršajem nezakonito stečene imovinske koristi, a nerijetko se ovi postupci obustavljaju zbog nastupanja apsolutne zastare;
- ako je kod poslodavca zaposlen ili radi stranac protivno propisima, uz zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka zbog toga prekršaja obvezno se donosi i rješenje o zabrani rada takvom strancu (žalba na takovo rješenje odlaže njegovo izvršenje), te se uvijek o tomu obavješćuje Ministarstvo unutarnjih poslova i Hrvatski zavod za zapošljavanje, a po potrebi i druga tijela,
- ako postoji osnovana sumnja da je odgovorna osoba poslodavca u svezi sa nezakonitim zapošljavanjem počinila i kazneno djelo "povrede prava na rad i drugih prava iz rada" ili koje drugo kazneno djelo, protiv te osobe se podnosi i kaznena prijava,
- o nezakonitom radu obavješćuje se Hrvatski zavod za zapošljavanje, Ministarstvo financija - Porezna uprava, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (ako se otkrije nezakonit rad umirovljenika), ali po potrebi i druga tijela.

Osim spomenutih mjera koje su inspektori obvezni poduzeti u propisima su za slučaj otkrivanja nekih nezakonitosti predviđene i mjere koje inspektori mogu, ali ne moraju poduzeti, dakle koje ovise o njihovoj ocjeni je li ih učinkovito ili ne poduzimati (primjerice: za neke otkrivene prekršaje postoji mogućnost izricanja kazne na mjestu izvršenja prekršaja, ali kako je rijetka spremnost počinitelja da iste plate, onda bi slijedilo inspektorovo donošenje prekršajnog naloga na koji u pravilu slijedi prigovor pa na kraju opet o istom odlučuje prekršajni sud, kao i kada se odmah za to prekršajno djelo podnese zahtjev tomu sudu, zbog čega su ove mjere rijetke ili mogućnost u strogo određenim slučajevima donošenja naredbom, mjere opreza – privremenog ograničenja ili zabrane obavljanja određene djelatnosti u trajanju najdulje na 8 dana, za koju nisu precizno utvrđeni načini i postupci izvršenja zbog čega se ista također rijetko koristi).

Iz izvješća inspektora rada zadnjih godina vidljivo je da je još uvijek puno podnesaka radnika, radničkih vijeća, pa i sindikata kojima se traže nadzori i u cilju ostvarenja nekih pojedinačnih prava radnika (primjerice osporava se odluka poslodavca o izvanrednom otkazu ugovora o radu, ukazuje na to da je poslodavac nerealno utvrdio normative rada zbog čega je radnik primio 10 % manju plaću i slično) očekujući da bi se rješenjem inspektora, umjesto presudom suda, poništila sporna odluka poslodavca ili naredilo poslodavcu da ispuni neku svoju obvezu prema radniku. Ima slučajeva i da poslodavci podnescima traže od inspektora rada nadzor radi poduzimanja mjera za koje oni nisu nadležni, npr. traže zabranu nezakonitog štrajka i naknadu štete koju su pretrpjeli zbog štrajka koji nije organiziran i poduzet u skladu s odredbama zakona.

Takvi zahtjevi inspektorima rada su vjerojatno posljedice što neprimjereno dugog trajanja radnih sporova pred sudom, što čestog i razumljivog ustručavanja radnika da protiv poslodavca pokreću takve sporove, posebice onda kada se oni ne vode zbog prestanka radnog odnosa. Prema t. III. Preporuke br. 81 Međunarodne organizacije rada dužnosti inspektora rada ne bi smjele uključivati poslove miritelja ili arbitra u postupcima o radnim sporovima, što je nadalje potvrđeno i odredbama čl. 114., 115., 116., 126. st. 2., 3., 4., 5., 215. i dr. Zakona o radu, te odredbama čl. 16. st. 1. t. 4 Zakona o sudovima ("Narodne novine" br.3/94, 100/96, 115/97, 131/97, 129/00, 67/01 i 5/02) iz kojih slijedi da nadležni sud odlučuje u sporu radnika i poslodavca.

Osim ilegalnog zapošljavanja zadnjih godina su česta ukazivanja radnika, radničkih vijeća i sindikata na to da im poslodavci ne isplaćuju povećane plaće po osnovu otežanih uvjeta rada, prekovremenog rada, po osnovu rada u dane blagdana i neradnih dana, po osnovu rada noću i u smjenama ... na što po propisima imaju pravo (ova odredba Zakona o radu nije prekršajno sankcionirana), ali inspektori rada nemaju ovlasti umjesto radnika ili sindikata zahtijevati isplate takvih potraživanja niti presuđivati koliko kom radniku poslodavac duguje i nalagati takvu isplatu jer svim potraživanjima od poslodavca radnici slobodno disponiraju (mogu s njim dogovoriti ili prešutno tolerirati neisplatu dijela plaće te tako primjerice pomoći poslodavcu prevladavanje poslovnih poteškoća, možebitno izbjegavanje stečaja i sl., ali mogu isplatu bilo kojeg dugovanja tražiti od poslodavca odnosno putem nadležnog suda ako poslodavac na njihovo traženje ne izvrši svoje obveze).

Iz podataka o poduzetim mjerama razvidno je da su nakon otkrivanja i utvrđivanja svih odlučnih činjenica o nezakonitostima najčešće slijedile mjere: podnošenje zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka kod nadležnih sudova i rješenja o zabranama nezakonitog postupanja. Nažalost niti jedna niti druga mjera ne djeluje učinkovito na suzbijanje nezakonitosti čime se obezvrjeđuje prilično opsežan posao inspektora i zbog čega je uz što veći stupanj suglasnosti socijalnih partnera za nezakonitosti koje za posljedicu imaju veliku društvenu opasnost i štetnost među inim potrebno u odgovarajućim propisima žurno utvrditi učinkovitije mjere, prije svega sudstvu, a ako isto nije realno brzo ostvarivo onda takve mjere privremeno dati inspektorima (ovo je zaključeno i na 46. sjednici Gospodarsko-socijalnog vijeća).

Dakle, odluke sudova koje slijede po zahtjevima inspektora nisu brze, nisu primjerene i skoro nikad ne sadrže «oduzimanje prekršajima nezakonito stečene imovinske koristi», a propisani postupak izvršenja rješenja kojima se nešto zabranjuje je iznimno dugotrajan i kompliciran tako da se od značajnog povećanja opsega, a i kvalitete poslova inspektora rada za radne odnose ne vide efekti ili isti nisu srazmjerni spomenutom poboljšanju. Uz izloženo smo mišljenja da je potrebno preispitati i odredbe u propisima koje inspektore obvezuju da obave nadzor po svakom podnesku fizičke ili pravne osobe jer se inspektori tako uz značajan vremenski angažman nerijetko usmjeravaju na otkrivanje nezakonitosti sa malom društvenom opasnosti i štetnosti čime se smanjuje vrijeme za otkrivanje nezakonitosti s jako velikom društvenom opasnosti i štetnosti (nezakonitosti u svezi sa sivom ekonomijom, primjerice: nezakonito i ilegalno zapošljavanje, ne vođenje ili netočno vođenje evidencija o radnicima, o radnom vremenu i o plaćama i sl.). Ukazivanja na nezakonitosti u spomenutim podnescima trebala bi samo služiti u operativnom planiranju redovitih i ciljanih nadzora.

2.2. Inspektori rada za zaštitu na radu

Inspektori rada za zaštitu na radu (efektivno 65 inspektora u prvom stupnju) su tijekom 2003. godine obavili 6678 nadzora kod poslodavaca na mjestima rada, 742 nadzora nad izradom procjena opasnosti, 3102 nadzora nad glavnim projektima građevina namijenjenih za rad i sudjelovali u 1340 povjerenstava za tehničke preglede novoizgrađenih građevina namijenjenih za rad.

Obavljeno je ukupno 881 inspekcijski nadzor povodom smrtnih, teških i skupnih ozljeda na radu, profesionalnih bolesti i rizičnih poremećaja u procesu rada, dok je tijekom 2002. g. bilo 692 takva slučaja. U svim obrađenim slučajevima evidentirano je 47 smrtno stradalih radnika (30 smrtno stradalih radnika u 2002. g. – 57 % povećanje) i 853 teško ozlijeđenih (684 teško ozlijeđenih radnika u 2002. g. – 25 % povećanje). Povećani broj ozljeda na radu rezultat je jednim dijelom povećanih aktivnosti u gospodarstvu koja ne prate na potreban način ulaganja u nove tehnologije, tehničke zaštitne mjere, te općenito poboljšavanje uvjeta rada i zaštitu na radu, naročito u graditeljstvu u kojem postoje izrazite opasnosti po život i zdravlje radnika. Takav rezultat je dijelom i zato što ne postoji učinkovit sustav preventivnih aktivnosti i mehanizama u području sigurnosti i zaštite zdravlja radnika (stimulativni sustavi osiguranja od posljedica ozljeda na radu i profesionalnih bolesti, obrazovni sustav, promotivne aktivnosti i sl.). Ujedno, zbog nedovoljnog broja inspektora rada za zaštitu na radu, sve je manji udio planiranih inspekcijskih nadzora u ukupnom broju inspekcijskih poslova. Posljedice ovih događaja prije svega teško pogađaju ozlijeđene i njihove obitelji, a zatim i zdravstvene i mirovinske fondove. Nažalost ti troškovi se ne prate i ne objavljuju, ali se sa sigurnošću može reći da se radi o velikim iznosima i da na taj način poslodavci dio troškova investicija i troškova proizvodnje prelijevaju u proračune zdravstvenih i mirovinskih fondova.

Broj obavljenih nadzora na privremenim radilištima u djelatnosti graditeljstva, brodogradnje i šumarstva iznosio je 1881, što iznosi približno 7,8 % više obavljenih nadzora na privremenim radilištima u odnosu na 2002. god.

Prema odredbama članka 94. i 95. Zakona o zaštiti na radu inspektori rada obavljaju nadzor nad glavnim projektom za građevine namijenjene za rad te sudjeluju u tehničkim pregledima novoizgrađenih građevina namijenjenih za rad. Broj pregleda projektne dokumentacije iznosio je ukupno 3102, što je u odnosu na 2002. god. manje za 2 %, dok je broj obavljenih tehničkih pregleda iznosio 1340, što je povećanje za 23,6 % u odnosu na 2002. god. kada je broj tehničkih pregleda iznosio 1084.

Inspektori rada također su, do stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama zakona o zaštiti na radu (NN, br. 114/03), obavljali preglede procjena opasnosti te izdavali odobrenja na iste. Takvih je pregleda u 2003. godini obavljeno 742.

Inspektori su obavljali i druge poslove, kao što su aktivna dežurstva radi mogućih dojava ozljeda na radu, sudjelovanje na raspravama povodom podnesenih prijava kod nadležnih sudova, sudjelovanje na sjednicama Odbora za zaštitu na radu, na stručnim savjetovanjima i sl. Broj aktivnih dežurstava iznosio je 632.

Dakle, ukupan broj svih obavljenih nadzora i drugih propisanih poslova, uključujući i aktivna dežurstva, u 2003. godini iznosio je 13199 (zbroy svih poslova iz tabele 4), što je za 1455 poslova manje u odnosu na 2002. g. Pri tome treba napomenuti da se u odnosu na 2002. g. zahtijevalo od inspektora bitno veći obim u utvrđivanju činjenica tijekom nadzora povodom ozljeda na radu, a jednako tako i u nadzorima nad glavnim projektima, o čemu su inspektorima dani i odgovarajući pisani nalogi o radu. Ujedno su to poslovi koji su brojčano povećani u odnosu na prethodnu godinu, tako da je, ukupno gledano, prosječan angažman inspektora povećan.

Na temelju utvrđenih činjenica u obavljenim nadzorima, inspektori rada za zaštitu na radu su tijekom prošle godine, sukladno odredbama Zakona o Državnom inspektoratu, Zakona o zaštiti na radu poduzeli sljedeće inspekcijske mjere:

- donijeli 2363 rješenja o otklanjanju različitih nedostataka na mjestu rada i 1064 rješenja o odgovarajućim zabranama na mjestima rada, od ukupnog broja rješenja na mjestima rada 948 ih je doneseno na privremenim radilištima;
- donijeli 3546 rješenja u svezi nadzora nad projektnom dokumentacijom od čega je 175 rješenja o odbijanju suglasnosti (odnosno potvrde, od 19. srpnja 2003. g.);

- u tehničkim pregledima utvrdili 1461 nedostatak, o čemu su dane primjedbe povjerenstvu za tehničke preglede;
- donijeli 85 zaključaka o dozvoli izvršenja, nakon obavljenih kontrolnih nadzora izvršenja rješenja inspektora rada;
- izvršili 1 pečačenje sredstva rada;
- izrekli 180 novčanih kazni radnicima na mjestu izvršenja prekršaja;
- podnijeli 1665 zahtjeva za pokretanje prekršajnih postupaka;
- podnijeli 92 kaznene prijave.

Prikaz vrsta i broja obavljenih nadzora te poduzetih inspekcijskih mjera vidljiv je i u tabelama 4 i 5 koje su u pravitku ovoga izvješća.

Tijekom 2003. g. podneseno je 1665 zahtjeva za pokretanje prekršajnih postupaka, a tijekom iste godine prekršajni su sudovi izrekli 1039 kazni. Većina izrečenih kazni odnosi se na zahtjeve podnesene 2002. g., kada je takvih zahtjeva bilo 2072. Ovakav omjer podnijetih zahtjeva i izrečenih kazni dodatno otežava stanje u ovom području, a posebno rad inspektora.

Još više zabrinjava podatak Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave koji je objavio Državni zavod za statistiku da je tijekom 2002. g. vođeno 1394 postupaka protiv okrivljenih punoljetnih osoba i 1673 postupaka protiv pravne i odgovorne osobe za počinjene prekršaje iz područja radnih odnosa i zaštite na radu, dok je prema podacima Državnog inspektorata iste godine podneseno 5658 zahtjeva za pokretanje prekršajnih postupaka od inspektora rada za radne odnose i 2072 zahtjeva od inspektora rada za zaštitu na radu

Značajne pojave u obavljanju nadzora u području zaštite na radu

U području zaštite na radu je u 2003. g. došlo do daljeg povećanja obima poslova inspektora koji su određeni već naprijed navedenim propisima, uz to se unutar Državnog inspektorata nastavilo sa aktivnostima i mjerama za povećanje kvalitete rada inspektora. Kako nije bilo moguće povećati broj inspektora, a da ne bi došlo do bitnog smanjenja utjecaja inspektora na stanje sigurnosti i zaštite zdravlja radnika kod poslodavaca, radilo se na restrukturiranju prioriteta u inspekcijskim nadzorima pa se tako u suradnji s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje ostvario bolji uvid u sve ozljede radnika na radu te se prioritetno obavljaju nadzori povodom svih ozljeda na radu i profesionalnih bolesti. Nadalje propisana je obveza da se nadzor nad glavnim projektom mora obaviti u roku od 30 dana od dana podnošenja urednog zahtjeva, a tehnički pregledi novoizgrađenih objekata moraju se obaviti na dan kada je zakazan rad povjerenstva. Slijedom ovih najvažnijih propisanih poslova i dalje se smanjuju planirani redoviti inspekcijski nadzori, primjerice nadzori na privremenim radilištima, nadzori u rizičnim djelatnostima, nadzori nad radom ustanova i trgovačkih društava ovlaštenih za poslove zaštite na radu i drugi, koji su, iako se i u tim nadzorima poduzimaju sve propisane mjere, imali preventivne učinke u smanjivanju broja i težina ozljeda na radu.

Najodgovorniji posao u radu inspektora rada za zaštitu na radu su svakako nadzori povodom smrtnih, skupnih i teških ozljeda na radu i to od očevida na mjestu događaja pa do poduzimanja odgovarajućih inspekcijskih mjera. S tim u svezi treba naglasiti da u slučaju propusta u provedbi mjera zaštite na radu, a koji su imali za posljedicu ozljedu na radu, inspektori obvezno podnose zahtjeve za pokretanje prekršajnih i kaznenih postupaka protiv odgovornih osoba, ali isto tako naređuju poslodavcima poduzimanje odgovarajućih mjera kako se takve ozljede ne bi ponavljale.

Glede podnošenja kaznenih prijava činjenica je da se o ishodima postupaka slabo ili gotovo nikako ne izvješćuje Državni inspektorat, kazneni postupci traju po nekoliko godina a bez obzira na odgovornost za neprovođenje propisanih mjera i težinu posljedica ozljeđivanja radnika izriču se samo uvjetne kazne.

U svezi očevida teških i smrtnih ozljeda na radu naglašavamo kvalitetnu suradnju sa MUP-om, Odsjekom krvnih delikata (ekipom za očevide) čija je pomoć značajna pri osiguranju mjesta događaja te izrade foto-elaborata.

Inspektori rada dolaze do zaključaka da poslodavci još uvijek nisu zainteresirani za osiguranje zadovoljavajuće razine sigurnosti radnika na radu, pa radnike ne osposobljavaju za rad na siguran način, a one koji obavljaju poslove s posebnim uvjetima rada (rad na visini, rad u povišenoj buci, rad u okolišu u kojem su povećane koncentracije po zdravlje štetnih tvari, itd.) ne šalju na prethodne i periodične zdravstvene preglede kod specijalista medicine rada. Također se strojevi i uređaji s povećanim opasnostima redovito ne pregledavaju i ne ispituju, s izgovorom poslodavaca da im to poskupljuje proizvode i usluge.

S druge strane, poslodavci i njihovi ovlaštenici nisu još uvijek svjesni da su osim za kakvoću proizvoda i rokove isporuke, odnosno za kvalitetu usluge, odgovorni i za sigurnost i zaštitu zdravlja radnika. Osim prisile upravnim mjerama od strane inspektora rada za zaštitu na radu i preporuka ovlaštenih ustanova i trgovačkih društava za poslove zaštite na radu, nitko drugi u sustavu bitno ne djeluje na ponašanje poslodavaca u području zaštite na radu. Usporedimo li to sa sustavima naprednijih država, primjerice Austrije, vidimo da osim što područje zaštite na radu nadzire daleko veći broj inspektora u odnosu na nadzirani broj radnih mjesta te da su inspektori opremljeni tehničkim sredstvima na način koji je neusporediv s nama, uz to osiguravajuća društva uvjetuju poslodavcima primjenu mjera zaštite na radu i na odgovarajući način ih i financijski potiču da smanje rizike za sigurnost i zdravlje radnika, a isto tako stručnjaci medicine rada dijagnosticiraju mjesta rada i predlažu poslodavcima poboljšanja.

Značajan broj ozljeda na radu još uvijek ima za uzroke nedostatnu radnu i tehnološku disciplinu, a poslodavci ne koriste mogućnosti prema odredbama čl. 106. i 110. Zakona o radu na način da pismeno upozore radnike da se ponašaju suprotno odredbama ugovora o radu te da bi im se zbog toga isti mogao otkazati iz razloga skrivljenog ponašanja. Česti su i slučajevi da radnici ne rade u skladu s propisanim uputama a ukoliko im poslodavac stavi na raspolaganje osobna zaštitna sredstva ista ne koriste, iako je to njihova glavna obveza, a ovlaštenici to ne kontroliraju i s tim u svezi ne poduzimaju odgovarajuće mjere.

3. Inspektori u području elektroenergetike

Inspekcijski nadzor u Odjelu za nadzor u području elektroenergetike je obavljalo 10 inspektora.

U skladu s djelokrugom Državnog inspektorata u području elektroenergetike, nadzor je obavljen nad poslovanjem pravnih i fizičkih osoba u pogledu primjene zakona, tehničkih i drugih propisa donesenih na temelju zakona kojim je uređeno obavljanje djelatnosti proizvodnje, prijenosa i distribucije električne energije, vođenje elektroenergetskog sustava i potrošnja električne energije kao javne odnosno tržišne potrošnje. Nadzor je, također, obavljan nad primjenom propisa kojim je uređena sigurnost, neprekinutost i kvaliteta opskrbe električnom energijom te sigurnost elektroenergetskih postrojenja, instalacija, opreme i proizvoda kod njihovog projektiranja, gradnje, prvog stavljanja u uporabu, te u tijeku njihove uporabe i održavanja.

U izvještajnom razdoblju obavljeno je ukupno 925 inspekcijskih pregleda/nadzora nad zakonitosti poslovanja 680 pravnih i fizičkih osoba. S tim u vezi obavljen je nadzor nad 1475 elektroenergetskih građevina, postrojenja, instalacija i opreme.

Donijeto je 110 upravnih rješenja kojima je naređeno otklanjanje 593 nedostatka od kojih je 573 otklonjeno.

Podnijeto je i 110 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka i 2 prijave za kaznena djela.

U izvještajnom razdoblju nadzor u području elektroenergetike bio je usmjeren na:

- provedbu Programa Vlade Republike Hrvatske za zaštitu od požara od interesa za Republiku Hrvatsku za 2003. godinu, u dijelu kojim je bilo naređeno obavljanje nadzora protupožarnih mjera na trasama elektroenergetskih vodova i elektroenergetskim postrojenjima na jadranskom priobalnom i otočnom području u razdoblju kad su prisutne velike opasnosti od požara na otvorenom prostoru,
- primjenu tehničkih i drugih propisa u području elektroenergetike kojim se uređuje sigurnost i pouzdanost elektroenergetskih postrojenja i instalacija u građevinama i prostorima s opasnim tehnologijama i prostorima ugroženim od eksplozivnih atmosfera zapaljivih plinova, para i prašine u industriji, hotelima, kampovima i marinama, u bolnicama i zdravstvenim ustanovama, na gradilištima i u građevinama komunalnih djelatnosti,
- primjenu tehničkih propisa u građevinama i prostorima u posjedu Ministarstva obrane i Oružanih snaga o čemu su podnesena izvješća Ministarstvu obrane,
- primjenu tehničkih propisa kod obnove elektroenergetskih građevina, vodova, postrojenja i mreža za distribuciju električne energije na ratom zahvaćenim područjima prema Zakonu o obnovi,
- primjenu tehničkih propisa kod sanacije oštećenja visokonaponskih i niskonaponskih nadzemnih vodova od orkanske bure i leda na području Dalmacije u siječnju mjesecu,
- primjenu tehničkih propisa kod sanacije oštećenja nadzemnih niskonaponskih i srednje naponskih distribucijskih vodova od požara koji su u ljeti nastali u okolišu na području otoka Brača, Hvara, Šolte i Biševa,
- primjenu tehničkih propisa kod gradnje i puštanja u uporabu kombi kogeneracijskog bloka u termoelektrani-toplani Zagreb, električne snage 200 MW i toplinske snage 150 MW, obnove u ratu uništene transformatorske stanice napona 400/110 kV Ernestinovo i nadzemnih elektroenergetskih vodova napona 400, 220 i 110 kV na području Slavonije, gradnje transformatorske stanice napona 400/220/110 kV Žerjavinec i nadzemnih elektroenergetskih vodova kojim se ona uključuje u elektroenergetsku mrežu, te početka gradnje transformatorskih stanica 110/20(10) kV Sušak u Rijeci, Dobri u Splitu i Dunat na otoku Krku,
- primjenu tehničkih propisa kojim se uređuje sigurnost i pouzdanost opskrbe električnom energijom kod vođenja elektroenergetskog sustava za vrijeme
- vrlo toplog i sušnog ljeta, kad je izostala planirana proizvodnja u hidroelektranama i kad je bila ograničena proizvodnja u termoelektranama, koje koriste vodu rijeke Save kao rashladnu vodu, u uvjetima kad je bila povećana potrošnja električne energije zbog uporabe rashladnih uređaja, i dr.

U izvještajnom razdoblju Državni inspektorat je predlagao i sudjelovao u postupku kod usklađivanja tehničkog zakonodavstva sa zakonodavstvom Europske unije te kod preuzimanja europskih i međunarodnih norma u području elektroenergetike za hrvatske norme.

U 2004. godini Državni inspektorat će predlagati i sudjelovati u postupku kod usklađivanja tehničkih propisa za proizvode u području elektroenergetike s europskim smjernicama za proizvode i kod preuzimanja europskih i međunarodnih norma u području elektroenergetike za hrvatske norme. Navedeni tehnički propisi i norme bi se trebali donositi na temelju Zakona o energiji i Zakona o tržištu električne energije, Zakona o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjeni sukladnosti te Zakona o gradnji.

4. Inspektori u području rudarstva

Poslove inspeksijskog nadzora u području rudarstva obavljalo je 9 inspektora. U odnosu na broj objekata i subjekata nadzora te na broj rudarskih inspektora nadzirani su objekti na području Republike Hrvatske, prema mogućnostima.

U izvještajnom razdoblju rudarski inspektori su obavili

- 427 inspeksijskih nadzora rudarskih subjekata i zbog utvrđenih nepravilnosti
- donijeli 89 upravnih rješenja o zabrani rada (pogona, postrojenja i sl.).
- 10 prijava za kaznena djela
- 86 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka, i u 31 slučaju predložili oduzimanje protupravno stečene imovinske koristi u iznosu od 73.232.631,00 kuna
- privremeno oduzeto 5 strojeva kao predmet prekršaja

Prema zaprimljenim presudama u 2003. godini a po zahtjevima iz prethodnih godina riješene su 44 prekršajne prijave u kojima je 75% prekršitelja proglašeno krivima, izrečene su im kazne u iznosu od 470.200,00 kuna, oduzeto im 13 strojeva i oduzeto imovinske koristi u iznosu od 1.863.137,00 kuna.

Rudarski inspektori su najveći dio vremena proveli u kontroli izvršenja rješenja o zabrani izvođenja radova a s tim u vezi i izdavanja zaključka o dozvoli izvršenja i pečaćenja objekata i uređaja. U 2003. godini zapečaćeno je 12 objekata.

Rudarski inspektori nadziru i provođenje mjera zaštite na radu u rudarskim objektima kao i očevid pri povredama na radu. U 2003. godini bilo je 14 teških povreda na radu od kojih su 3 bile smrtno.

U 2003. godini rudarski inspektori su obavljali redovne nadzore, a najviše vremena su bili angažirani na nadzoru nelegalne eksploatacije, a naročito prema dojavama i predstavkama građana o nelegalnoj eksploataciji.

Istovremeno su nadzirana i legalna gradilišta velikih objekata pri kojima dolazi do velike količine iskopane mineralne sirovine za čije korištenje nema valjanog zakonskog rješenja.

Rudarski inspektori sudjelovali su u radu Interventnog tima Vlade RH i to u nadzoru nad radovima na trasi izgradnje autoceste na iskopima, te prikupljanje podataka na terenu temeljem zahtjeva Državnog odvjetništva.

5. Inspektori u području posuda pod tlakom

Inspekcija posuda pod tlakom nadležna je za opremu koja radi pod tlakom ekspanzivnih medija (vodene pare, raznih plinova, zraka, rashladnih medija).

Nadležnost se proteže od odobrenja konstrukcija (projekata) opreme (kotlova i posuda pod tlakom – pokretnih i stabilnih), preko nadzora proizvodnje do konačnog preuzimanja opreme kod proizvođača, te periodičkih (zakonom propisanih) pregleda i ispitivanja tokom eksploatacije.

Prilikom svakog pregleda i ispitivanja opreme pod tlakom provjerava se jesu li rukovatelji opremom osposobljeni, tj. imaju li odgovarajuća odobrenja za rukovanje s određenom opremom (rukovatelji kotlova s ATK ispitom, rukovatelji posuda pod tlakom s odgovarajućim ispitom za kompresoriste, crpkaše, rukovatelje i ložace centralnog grijanja itd.).

Inspekcija posuda pod tlakom (do prije 13 godina poznata i priznata kao Inspekcija parnih kotlova) prošla je stotu godišnjicu postojanja i djelovanja.

Inspekcija radi po potrebama (privrede) gospodarstva u državi i ne razlikuje se od sličnih inspekcija u naprednim tehničkim razvijenim zemljama (npr. TÜV u Republici Njemačkoj i slično).

Odjel u području posuda pod tlakom je u sastavu Državnog inspektorata, Službe nadzora u području elektroenergetike, rudarstva i posuda pod tlakom, s ukupno 13 inspektora.

Obim poslova povećan je značajno nadzorom tlačne opreme Hrvatske vojske, te potrebom češćeg nadzora zbog starosti opreme (znatno se povećao broj objekata starijih i od 35 godina) koja kao takva, takvih karakteristika – tlaka i temperature, koliko je poznato radi samo još u Republici Hrvatskoj.

Osnovna nadležnost je praćenje opreme (kotlova i posuda pod tlakom) od konstrukcije, izrade, eksploatacije do otpisa (stavljanja van pogona – upotrebe).

Inspekcija izdaje odobrenja – rješenja za konstrukciju i izradu kotlova i posuda pod tlakom, preuzima opremu kod proizvođača i prati istu u eksploataciji.

Arhiva (pismohrana) postoji u Zagrebu, Rijeci, Splitu i Osijeku. U tim arhivama mogu se naći podaci za sve kotlove i posude pod tlakom legalno ugrađene i korištene na teritoriju Republike Hrvatske.

Arhiva je svoj najveći doprinos dala, odnosno pokazala se neprocjenjivom kada su se počeli aktivirati objekti (oprema pod tlakom) u područjima koja su bila zahvaćena Domovinskim ratom. Arhiva (dokumenti, Certifikati) su iz tih područja namjerno otuđeni, uništeni itd.

Nadležnost Inspekcije najbolje se vidi – spoznaje uvidom u naprijed spomenute zakone i pravilnike (vidi uvod – popis zakona i tehničkih propisa).

Inspektori rade i u sastavu tehničkih odbora za izradu pravilnika i normi pri Državnom zavodu za normizaciju i mjeriteljstvo RH. Također rade i u ispitnoj komisiji za stručne ispite energetskog osoblja. Komisije rade u Zagrebu, Rijeci, Splitu i Varaždinu. Ponekad inspektori rade i kao članovi povjerenstava – tehnički pregled.

S obzirom na starost opreme u velikim pogonima Ina – Rafinerije Sisak i Rijeka, Petrokemiji - Kutina, povećana je potreba pregleda i ispitivanja odnosno redovni pregledi i ispitivanja obavljaju se češće. Slična situacija je i kod Hrvatske vojske.

Problemi nastaju – postoje i zbog dosta velike fluktuacije radne snage. Kod svake promjene potrebno je ponovno «školovanje» od naše strane. Sporadično se pojavljuju zahtjevi za uvoz stare opreme.

Tijekom 2003. godine na dva pogona, radom Odjela (preventivno i represivno) spriječene su mogućnosti dolaska do akcidentnog stanja. Zabrane rada produžena je «Adriavinilu» iz Kaštel Sućurca i «Polikemu» iz Zadra, jer je u posudama – kuglama još vinilkloridmonomer.

Certificiranje, tehnički propisi, norme

a) *Certifikacija* – Republika Hrvatska je odlučna o svom opredjeljenju i nastojanju približavanja i uključivanja u sve europske integracije. Započet je čitav niz inicijativa i uspostavljeni su subjekti i institucije koje djeluju u tom smjeru. Osnovno načelo je da uključivanju između ostalog prethodi usklađivanje zakonske i tehničke regulative, uspostavljanje sustava i mehanizama provedbe i zaštite. Za sadašnji nivo ovlaštenja i obavljanja poslova Odjela posuda pod tlakom predstoji usklađivanje sa zahtjevima europske regulative, a to znači posjedovanje ovlaštenja sukladno hrvatskim normama HRN EN 45004 i 45011 (ovlaštena ustanova za certifikaciju i nadzor). To pretpostavlja odgovarajući unutarnji sustav, ovlaštenja, dokumentiranost i t. d. Obaveza Inspekcije je da se u taj proces uključi što prije (posebno zaduženje jednog višeg inspektora).

b) *Propisi* – Posljednji propisi u području posuda pod tlakom doneseni su 1990. godine. prosječno su stari petnaestak godina, naslonjeni na osnovni i prvi Propis o tehničkim normativima za izradu i upotrebu parnih kotlova iz 1957. godine. Propisi su slijedili ustrojstvo i zahtjeve bivšeg sustava i nisu slijedili tehnička dostignuća i opći napredak. Osim manjkavosti u pogledu stručnog dijela može se utvrditi da su neusklađeni kako u samom području djelovanja ovog Odjela, tako i prema propisima iz nadležnosti drugih inspekcija i odgovarajuće zakonske regulative. Provedba inspekcijskog nadzora je time otežana i nejasna na način da se dio postupaka Inspekcije temelji na iskustvu i internim tumačenjima. Zadatak je Inspekcije da pokrene inicijativu prema ministarstvima nadležnima za donošenje propisa i da aktivno sudjeluje u njihovoj izmjeni i izradi temeljem svog velikog iskustva.

c) *Norme* – Odjel posuda pod tlakom sudjeluje u radu Tehničkih odbora pri Državnom zavodu za normizaciju i mjeriteljstvo. Trenutno je usvojena hrvatska norma HRN EN 286-1/2 (jednostavne posude za zrak i dušik). Inspekcija će potaknuti postupak prihvaćanja i drugih europskih normi iz svog područja, a u ovom trenutku prvenstveno EN 13445-1/2/3/4/5/6/7, koja se odnosi na posude pod tlakom, čime bi uz ranije navedenu normu bilo pokriveno 95% svih posuda pod tlakom na tržištu.

d) *Informatička obrada podataka* – Za postizanje prave kvalitete rada i potpunog smisla informatičke obrade potrebno je slijedeće:

- uspostaviti komunikaciju s centralnim uredom u Zagrebu;
- umrežiti računala;
- postojeći program proširiti na način kojim će se registrirati i odgovarajuće obrađivati i koristiti svi podaci o radu Inspekcije: upravni predmeti, oprema, dokumenti, tehnička dokumentacija i t. d. O navedenom posjedujemo i praktične prijedloge i pojednostavljeni primjer programa. Time bi se postigla potpuna transparentnost rada ureda, omogućio jednostavan pristup, sistematizacija i korištenje svih podataka i dokumenata, komunikaciju između ureda i t. d.;
- omogućiti svim djelatnicima Inspekcije odgovarajuću obuku o radu s računalima.

6. Aktivnosti u sjedištu Državnog inspektorata

6.1. Rad povjerenstva za žalbe

U vremenu od 1. siječnja do 31. prosinca 2003. održano je ukupno 24. sjednice Povjerenstva za žalbe Državnog inspektorata na kojima je doneseno 373 rješenja povodom žalbi stranaka na rješenja gospodarskih, rudarskih, inspektora rada i elektroenergetskih inspektora. Iz područja trgovine i usluga doneseno je ukupno 134 rješenja, iz područja ugostiteljstva i turizma 121, rada i zapošljavanja 53, kakvoće 18, rudarstva 15, zaštite na radu 14, šumarstva i lova 9, stočarstva i ribarstva po 3 svako, vinarstva 1 i elektroenergetike 2 rješenja po žalbama stranaka. Načini

rješavanja detaljnije su prikazani u tabelarnom pregledu donesenih rješenja po pojedinim upravnim područjima koji se nalazi u prilogu ovog izvješća.

Tijekom 2003. godine pokrenuto je ukupno 52 uprava spora i to: 20 iz područja trgovine i usluga, 17 iz područja ugostiteljstva i turizma, 8 iz područja rada i zapošljavanja, 4 iz područja rudarstva, te po 1 iz područja kakvoće, šumarstva i lova, te ribarstva.

Tijekom godine zaprimljeno je 16 presuda Upravnog suda Republike Hrvatske i to: 1 iz područja trgovine i usluga u kojem je tužba odbijena, a Ustavnom sudu je podnesena 1 ustavna tužba; iz područja ugostiteljstva i turizma zaprimljene su 2 presude. U jednom je slučaju tužba odbijena, a u jednom je rješenje Povjerenstva poništeno, te je Državnom odvjetništvu RH podnesen prijedlog zahtjeva za zaštitu zakonitosti. Međutim kako prijedlog nije prihvaćen, to je Povjerenstvo za žalbe poništio rješenje gospodarskog inspektora. U području rada i zapošljavanja zaprimljeno je 10 presuda Upravnog suda u kojem su u 9 slučajeva tužbe odbijene, a u jednom je slučaju poništeno rješenje Povjerenstva za žalbe. Iz područja rudarstva zaprimljene su tri presude Upravnog suda u kojima su tužbe na rješenja Povjerenstva za žalbe odbijene.

Iz područja trgovine i usluga raspravljalo se o žalbama na rješenja o zabrani obavljanja trgovine na malo zvan prodavaonica; zabrani obavljanja djelatnosti bez rješenja o utvrđenim minimalno tehničkim uvjetima i bez registracije djelatnosti; obavljanju pogrebnih poslova bez ugovora o koncesiji; zabrani linijskog prijevoza suprotno obrtnici; obavljanju komunalnih djelatnosti tržnica na malo bez ugovora o koncesiji i sl.

Iz područja ugostiteljstva i turizma raspravljalo se o žalbama na rješenja kojima je naređena uplata dugujućeg iznosa boravišne pristojbe; nepridržavanju propisanog radnog vremena; zabrani usluživanja jela, pića i napitaka u seljačkim domaćinstvima koji nisu iz pretežito vlastite proizvodnje; pružanju ugostiteljskih usluga građana u domaćinstvu bez odobrenja i sl.

Iz područja rada i zapošljavanja Povjerenstvo za žalbe raspravljalo je o žalbama protiv rješenja o zabranama rada stranaca bez radne dozvole; uskrati prava prednosti pri zapošljavanju; zabrani noćnog rada malodobnika; privremenoj zabrani obavljanja djelatnosti do prijave radnika nadležnim tijelima mirovinskog i zdravstvenog osiguranja; i sl.

Iz područja kakvoće raspravljalo se o žalbama na rješenja o zabrani prometa proizvoda bez propisane deklaracije; naredbi o naplati troškova nastalih postupkom ispitivanja proizvoda; troškovima postupka nastalih ispitivanjem uzoraka pogonskog goriva; zabrani prodaje proizvoda na kojima se nalazi zaštićeni znak i sl.

Iz područja rudarstva raspravljano je o zabrani izvođenja radova na eksploataciji mineralnih sirovina bez odobrenja, te o zabrani rada rudarskog postrojenja bez uporabne dozvole.

Iz područja zaštite na radu raspravljano je i rješavano o žalbama na rješenja koja su se odnosila na otklanjanje nedostataka vezanih za izradu stepeništa; naredbi za izradu Pravilnika o zaštiti na radu, te o zabranama raspoređivanja radnika bez da su osposobljeni za rad na siguran način.

Iz područja šumarstva i lovstva rješavalo se o žalbama koje su se odnosile na naredbe o reviziji Programa za gospodarenje šumama nad kojima postoji pravo vlasništva; privremenoj zabrani prometa i trgovine odstrijeljene divljači i njenih dijelova bez registracije djelatnosti lovišta i za djelatnost trgovine i sl.

Iz područja stočarstva raspravljalo se o žalbi na zaključak vezan za ispitivanje kakvoće proizvoda u prometu osušenog krmnog kvasca; zabrani korištenja rasplodnjaka u prirodnom pripustu zbog neposjedovanja propisane dokumentacije i sl.

Iz područja ribarstva raspravljalo se o zabrani uzgoja ribe i drugih morskih organizama na području za koje nije zaključen ugovor o koncesiji, te o zabrani rada bez povlastice.

Iz područja vinarstva raspravljalo se o žalbi na zaključak o troškovima vezano za obavljanje super analize po odredbama Zakona o vinu i Pravilnika o vinu.

Iz područja elektroenergetike raspravljalo se o nalogu za izvršenje rješenja elektroenergetskog inspektora vezano uz izradu tehničkih rješenja za propisno usklađenje dalekovoda i građevine.

Povjerenstvo za žalbe u više je navrata tijekom godine ukazivalo na povrede Zakona o općem upravnom postupku, poglavito načela materijalne istine i načela saslušanja stranaka. Ukazivano je na propuste u zapisnicima o inspekcijskom nadzoru u svezi nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, poglavito kod donošenja upravnih rješenja o zabrani rada stranaca u kojima nisu u potpunosti ili uopće nisu opisani poslovi na kojima su zatečeni na radu strani državljani. Nadalje, ukazivano je na nepotpuno utvrđeno činjenično stanje i kod donošenja upravnih rješenja o zabrani pružanja ugostiteljskih usluga u domaćinstvu građana u kojima nije nedvojbeno utvrđeno da li se takve usluge komercijalno pružaju. Pored toga, ukazivano je i na propuste kod vršenja inspekcijskih nadzora prilikom kojih strankama nije omogućeno da sudjeluju u postupku, te da se izjasne o činjenicama i okolnostima koje su važne za donošenje rješenja, kao i na propuste u zapisnicima u kojima su umjesto stranaka, zapisnike potpisivale osobe koje su prijavile prekršaj, odnosno kada se radilo o stranim državljanima, isti nisu saslušavani preko tumača, niti je u zapisnicima o nadzoru konstatirano da dobro razumiju jezik na kojem se vodi postupak, te da stoga ne traže tumača. Ukazivano je i na propuste u zapisnicima o inspekcijskim nadzorima kada kod utvrđivanja «rada na crno» nije utvrđivana i imovinska korist, te ista nije niti navedena u zahtjevima za pokretanje prekršajnih postupaka niti je predloženo oduzimanje imovinske koristi osobama koje su zatečene na radu «na crno». Povjerenstvo za žalbe ukazalo je i na postupak gospodarskog inspektora koji je svojim nepravodobnim poduzimanjem propisanih mjera «omogućio» stranci nelegalan rad, obzirom da je od provedbe inspekcijskog nadzora, pa do dostave spisa sa žalbom Povjerenstvu za žalbe proteklo 6 mjeseci.

6.2. Ostale aktivnosti Državnog inspektorata

U cilju što kvalitetnijeg i učinkovitijeg obavljanja poslova i zadaća inspektora u područnim jedinicama i ispostavama, u sjedištu Državnog inspektorata u pripadajućim službama i odjelima

- pripremaju se i izrađuju napuci o jedinstvenom postupanju o određenoj problematici na cjelokupnom području i organizira nadzor,
- po obavljenim nadzorima obrađuju se i analiziraju dostavljena izvješća o postupanju,
- organiziraju kontrolno instruktivni nadzori pojedinih inspektora,
- pruža stručna pomoć u rješavanju pojedinačnih složenijih predmeta,
- organiziraju zajednički nadzori s inspektorima u područnim jedinicama i ispostavama
- sudjeluju u izradi propisa koji su u nadležnosti Državnog inspektorata pa su tako članovi raznih tehničkih komisija i odbora ili jednostavno daju mišljenja na dostavljene nam prijedloge

U 2003. godini organiziran je Stručni skup svih inspektora Državnog inspektorata u Cavtatu na kojem su prisustvovali i predstavnici svih drugih tijela državne uprave koji usko surađuju s inspektorima Državnog inspektorata.

Inspektori iz odjela Državnog inspektorata sudjeluju u komisijama za polaganje državnog stručnog ispita pri Središnjem uredu za državnu upravu.

U sjedištu se izrađuju sva izvješća za Vladu Republike Hrvatske i njezina tijela.

Odnosi s javnošću

- rad u području vanjskih komunikacija - dnevno servisiranje javnih medija odgovorima na postavljena pitanja i pružanje informacija iz djelokruga nadležnosti i aktivnosti tijela kroz standardne kanale komuniciranja s vanjskom javnošću (priopćenja, izjave, web);
- suradnja s civilnim sektorom (udruge za zaštitu potrošača i strukovne udruge);
- interna base-line istraživanja interesa i odnosa medija prema temama iz djelokruga rada Inspektorata, interna evidencija i analiza

Suradnja s drugim tijelima državne uprave

U cilju učinkovitijeg obavljanja inspeksijskog nadzora inspektori Državnog inspektorata ostvaruju dobru suradnju sa sanitarnom inspekcijom, inspekcijama Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka, inspekcijama Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, Ministarstvom unutarnjih poslova, poreznom i carinskom upravom Ministarstva financija, kao i sa svim službama čije je djelovanje usko vezano sa inspeksijskim nadzorom.

ZAKLJUČNI DIO

Iz brojčanih podataka iskazanih u izvješću vidljivo je da su inspektori Državnog inspektorata nadzorom obuhvatili veliki broj objekata, utvrdili mnogo nepravilnosti i poduzeli sve zakonom predviđene upravne i kaznene mjere.

Međutim, mišljenja samo da bi za učinkovitiji rad inspektora trebalo:

1. Pojačati nadzor svih nadležnih inspeksijskih službi koji se odnose na legalitet obavljanja djelatnosti te kvalitetnije urediti pitanja inspeksijskog nadzora kad se nelegalna djelatnost obavlja u kući ili stanu.
 - 1.1. U članku 183. Zakona o prekršajima dodati novi stavak kojim bi se propisala mogućnost da podnositelj zahtjeva za izdavanje naloga za pretragu stana, ukoliko je nezadovoljan odbijanjem izdavanja naloga, da se može zahtjevom obratiti višem sudu te propisati rok u kojem je o zahtjevu dužan odlučiti viši sud.
 - 1.2. Definirati ustavnu kategoriju "nepovredivost doma" – zatraženo mišljenje Ureda za zakonodavstvo.
2. Osigurati puno efikasnije djelovanje pravosuđa kako u prekršajnim postupcima tako i u kaznenim prijavama inspektora u slučajevima kršenja sankcioniranih odredbi propisa o legalitetu obavljanja djelatnosti i legalitetu zapošljavanja, uz prioritetno rješavanje takvih predmeta, izricanje primjerenih kazni, te uz oduzimanje počiniteljima prekršaja tim prekršajima pribavljene imovinske koristi koju je sud dužan utvrđivati po službenoj dužnosti.
 - 2.1. U Zakonu o prekršajima
 - propisati da se protiv prekršajnog naloga umjesto prigovora može podnijeti žalba na način i po postupku predviđenom za žalbu protiv prvostupanjske odluke o prekršaju suda ili upravnog tijela koji vodi postupak,
 - predlaže se na odgovarajućem mjestu ugraditi mogućnost, da se za pojedina inspeksijska tijela, kakav je npr. Državni inspektorat, koja godišnje podnose više od 20.000 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka (npr. Državni inspektorat je u 2001. godini podnio 47.111 zahtjeva, u 2003. godini 44.276 sa 59.951 utvrđenim prekršajem) ustroje posebne unutarnje ustrojstvene jedinice prekršajnog suda pri takvim tijelima koje bi isključivo rješavale te zahtjeve, a pokrivala bi teritorij sukladno ustroju tih inspeksijskih tijela,

- izmijeniti stavak 2. članak 76. na način da "kod prekršaja koji se odnose na bilo koji oblik neovlaštenog obavljanja djelatnosti, rada i zapošljavanja te prodaju roba i usluga koje nisu evidentirane u poslovnim knjigama i računima, a što ima za posljedicu protupravno ostvarivanje imovinske koristi, rok prekršajnog progona i izvršenja prekršajnih sankcija traje 5 godina."
- 3. Dodatno intenzivirati suradnju i razmjene informacija između svih tijela nadzora i osiguranje sredstava za njihovo informatičko povezivanje.
- 4. U pojedinim propisima ili u Zakonu o Državnom inspektoratu predvidjeti da se za određene iznimno teške nezakonitosti promptno (u najkraćem roku) ili od strane suda ili od strane inspektora izriču zaštitne mjere privremene zabrane obavljanja djelatnosti u trajanju od 30 ili od 60 dana uz istovremeno pečaćenje poslovnih prostora takvih poslodavaca (Gospodarsko-socijalno vijeće je ovaj prijedlog već prihvatilo).
- 5. Dodatnim mjerama sprječavati tijela državne uprave i pravne osobe u njihovu vlasništvu (koji su ponajveći investitori, kupci roba, korisnici usluga i sl.) da sklapajući ugovore sa poslodavcima koji nemaju niti približan broj radnika za izvođenje ugovorenih radova, pružanje usluga u ugovorenom opsegu i sl., potiču nezakonito zapošljavanje i druge oblike «sive ekonomije».
- 6. Kod poslodavaca kod kojih su učestale nezakonitosti, uključivo i uskrata pripadajućih uvećanih plaća za prekovremeni rad..., od strane sindikata poduzimati mjere za ostvarenje pojedinačnih prava radnika, uključivo i najoštrije oblike sindikalnih akcija sukladno propisima. Time se inspektori rada ne bi opterećivali podnescima zaposlenika po kojima nisu nadležni postupati.
- 7. Osigurati žurno donošenje novoga Zakona o evidencijama u području rada te propise na Zakon o zaštiti na radu, Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode, Zakon o energiji, Zakon o tržištu energije.
- 8. U Zakonu o Državnom inspektoratu predvidjeti mogućnost da nakon otkrivanja nezakonitosti koje nemaju veće štetne posljedice iako su prekršajno sankcionirane (precizno utvrditi koje) inspektor u zapisniku ostavi mogućnost otklanjanja takvih nezakonitosti u kratkom roku, pa ako ih isti ne otkloni u tom roku, tada obvezati inspektora na pokretanje prekršajnog postupka.
- 9. Izmijeniti odredbe Zakona o radu i Zakona o Državnom inspektoratu kojima je utvrđena obveza obavljanja nadzora po svakom podnesku stranke na način da iste mogu predlagati obavljanje nadzora, ali da takvi prijedlozi služe samo u planiranju redovitih i ciljanih nadzora.
- 10. Povećati sadašnji iznimno mali broj inspektora rada i zaštite na radu te dodatno intenzivirati nadzor provedbe propisa o radnim odnosima i zaštite na radu uz dosljedno poduzimanje svih mjera koje su ili će im biti na raspolaganju.
- 11. Stvoriti pretpostavke za primjerenije vrednovanje rezultata rada inspektora koji ostvaruju natprosječne rezultate, te za puno efikasniji postupak odgovornosti onih koji ostvaruju nezadovoljavajuće rezultate ili iskazuju neprofesionalizam u radu.

Slijedom navedenoga predlažemo Vladi Republike Hrvatske da donese slijedeći:

ZAKLJUČAK

Prihvaća se Izvješće o radu Državnog inspektorata u 2003. godini.

**ZAMJENICA GLAVNOG INSPEKTORA
Božena Vrbanić**